

STÆVNING

Morten Samuelsson
Østerfælled Torv 10
2100 København Ø
Telefon: 33 34 80 00

SAG B 99-
1802/2011 Københavns Byret

Gruppesøgsmål.nu
H. C. Andersens Boulevard 45
1553 København V
v/advokat Morten Samuelsson

12. august 2011
J.nr. 0010113

MOD Domstolsstyrelsen
St. Kongensgade 1-3
1264 København K
v/Kammeradvokaten

Som advokat for

Gruppesøgsmål.nu
H.C. Andersens Boulevard 45
1553 København V
(ikke-momsregistreret)

udtager jeg hermed stævning mod

Domstolsstyrelsen
St. Kongensgade 1-3
1264 København K

Under sagen nedlægges med forbehold for rettens godkendelse af gruppesøgsmålet og fastlæggelse af rammen, følgende

PÅSTANDE

1.

Sagsøgte tilpligtes at anerkende erstatningspligt overfor enhver sælger af et enfamiliehus, en ejerlejlighed eller en fritidsejendom.

- a. som har tilmeldt sig gruppesøgsmålet inden for den frist, som retten fastsætter,
- b. som i perioden 1. august 2009 til 31. december 2010 har anmeldt eller ladet anmelde skøder, pantebreve eller andre dokumenter til tinglysning eller aflysning,
- c. som godtgør, at de under litra b) nævnte dokumenter ikke forelå tinglyst eller aflyst inden for 10 hverdage efter anmeldelse til tinglysning, subsidiært ikke forelå tinglysningsmæssigt ekspederet inden for det tidsrum, der efter rettens skøn anses for ansvarspådragende,
- d. for det pågældende gruppemedlems merudgifter til rente, provisioner og andre udgifter, som ikke ville være påløbet ved rettidig tinglysning eller aflysning, fra det tidspunkt, hvor tinglysning eller aflysning burde være sket, indtil det tidspunkt, hvor tinglysning eller aflysning faktisk skete,
- e. med tillæg af sædvanlig procesrente fra sagens anlæg til betaling sker.

2.

Sagsøgte tilpligtes at anerkende erstatningspligt over for enhver køber af et enfamiliehus, en ejerlejlighed eller en fritidsejendom.

- a. som har tilmeldt sig gruppesøgsmålet inden for den frist, som retten fastsætter,
- b. som i perioden 1. august 2009 til 31. december 2010 har anmeldt eller ladet anmelde skøder, pantebreve eller andre dokumenter til tinglysning eller aflysning,
- c. som godtgør, at de under litra b) nævnte dokumenter ikke forelå tinglyst eller aflyst inden for 10 hverdage efter anmeldelse til tinglysning, subsidiært ikke forelå tinglysningsmæssigt ekspederet inden for det tidsrum, der efter rettens skøn anses for ansvarspådragende,
- d. for det pågældende gruppemedlems merudgifter til rente, provisioner og andre udgifter, som ikke ville være påløbet ved rettidig tinglysning eller aflysning, fra det tidspunkt, hvor tinglysning eller aflysning burde være sket, indtil det tidspunkt, hvor tinglysning eller aflysning faktisk skete,
- e. med tillæg af sædvanlig procesrente fra sagens anlæg til betaling sker.

3.

Sagsøgte tilpligtes at anerkende erstatningspligt over for enhver ejer af et enfamiliehus, en ejerlejlighed, eller en fritidsejendom,

- a. som har tilmeldt sig i gruppesøgsmålet inden for den frist, som retten fastsætter, som i perioden 1. august 2009 til 31. december 2010 med henblik på omprioritering har anmeldt eller ladet anmelde skøder, pantebreve eller andre dokumenter til tinglysning eller aflysning,

- b. som godtgør, at de under litra b) nævnte dokumenter ikke forelå tinglyst eller aflyst inden for 10 hverdage efter anmeldelse til tinglysning, subsidiært ikke forelå tinglysningsmæssigt ekspederet inden for det tidsrum, der efter rettens skøn anses for ansvarspådragende,
- c. for det pågældende gruppe-medlems merudgifter til rente, provisioner og andet, som ikke ville være påløbet ved rettidig tinglysning eller aflysning, fra det tidspunkt, hvor tinglysning eller aflysning burde være sket, indtil det tidspunkt, hvor tinglysning eller aflysning faktisk skete,
- d. med tillæg af sædvanlig procesrente fra sagens anlæg til betaling sker.

PÅSTANDE	2
INTRODUKTION	8
SAGENS GENSTAND.....	8
GRUPPESØGSMÅL.....	8
GRUPPESØGSMÅLETS RAMME.....	8
HENVISNING	9
SAMMENFATNING AF SAGENS OMSTÆNDIGHEDER	10
BETÆNKNING NR. 1461 OM TINGLYSNING	11
OVERVEJELSER FORUD FOR BETÆNKNING NR. 1461	12
REGIONALE TINGLYSNINGSCENTRE	12
PROJEKTOPLÆG FRA DEVOTEAM	14
OVERVEJELSER OM PERSONALEMÆSSIGE KONSEKVENSER.....	14
STOR UDFORDRING	15
HENVENDELSE FRA DOMMEREN I VEJLE.....	15
NOTITS FRA DOMSTOLSSTYRELSENS DIREKTØR OM PROBLEMFRI OVERGANG	16
OVERVEJELSER OM SIKKER OVERGANG TIL DET NY TINGLYSNINGSSYSTEM	16
HØRINGSSVAR OM UDKAST TIL LOVFORSLAG OM EN POLITI- OG DOMSTOLSREFORM.....	18
UDTALELSE FRA DOMSTOLSSTYRELSEN TIL TINGLYSNINGSUDVALGETS BETÆNKNING	19
RISIKOANALYSE FRA DEVOTEAM	19
OPDATERING I DOMSTOLSTYRELSEN OM UDBUD, ØKONOMI OG RISIKO	20
PROJEKTET IGANGSÆTTES	21
LOV OM DIGITAL TINGLYSNING	21
OVERVEJELSER I DOMSTOLSSTYRELSEN OM UDDANNELSE, FASTHOLDELSE M.M.	21
VURDERING AF INDKOMNE TILBUD.....	22
OPDATERET RISIKOANALYSE.....	22
UDGIFTER TIL INDFØRELSE AF DIGITAL TINGLYSNING.....	23
TINGLYSNINGSPROJEKTETS ORGANISATION	23
INDGÅELSE AF KONTRAKT OM SKANNING AF DOKUMENTER	24
DE FØRSTE PROJEKTMØDER	24
OPDATERET RISIKOANALYSE FRA DEVOTEAM.....	25
AKTSTYKKE TIL FINANSUDVALGET OM PROJEKTETS STATUS	26
FORSINKELSER	26

NY TIDSPLAN	26
HENVENDELSE FRA DEN FINANSIELLE SEKTOR OM FORSINKELSEN	27
LØFTE OM NY TIDSPLAN FRA CSC DANMARK A/S	27
ORIENTERING TIL FINANSUDVALGET OM FORSINKELSERNE	27
ORIENTERING TIL DEN FINANSIELLE SEKTOR M.M.....	27
ORIENTERING TIL BRUGERGRUPPEN.....	28
NOTAT OM FORSINKELSER	29
DISKUSSIONER PÅ PROJEKTLEDELSESMØDER.....	29
FÆLLES BESLUTNINGSNOTAT MED DEN FINANSIELLE SEKTOR	29
BESLUTNING OM UDSÆTTELSE.....	30
ORIENTERING I STYREGRUPPEMØDE	30
ORIENTERING TIL FINANSUDVALGET	30
PROJEKTETS FORTSÆTTELSE.....	31
RISIKOLOG	31
SAMRÅD I FINANSUDVALGET, OVERHOLDELSE AF LEVERINGSFRISTER	31
OPDATERING AF RISICI, BEREDSKABSPLAN, PRESSET TIDSPLAN.....	32
ORIENTERING TIL BRUGERGRUPPEN, APRIL 2007	32
DRØFTELSER OM STATUS OG RISICI PÅ STYREGRUPPEMØDER MAJ OG JUNI 2007	33
BETÆNKELIGHED I DEN FINANSIELLE SEKTOR.....	34
ORIENTERING TIL BYRETSPRÆSIDENTERNE.....	34
DRØFTELSER I STYREGRUPPEN AUGUST 2008 (NY RELEASEPLAN, TESTS OG RISICI)	35
ORIENTERING TIL BRUGERGRUPPEN (SEPTEMBER 2008)	36
STYREGRUPPEMØDER I SEPTEMBER	36
NYE FORSINKELSER	37
INDSTILLING TIL FINANSUDVALGET, UDSKYDELSE TIL 12. JANUAR 2009.....	37
FORTROLIGT NOTAT OM YDERLIGERE UDSKYDELSE	37
DRØFTELSE I STYREGRUPPEMØDE OM NY TIDSPLAN	37
AFTALE MED DEN FINANSIELLE SEKTOR OM NY TIDSPLAN.....	38
INTERNT NOTAT OM FASTHOLDELSE AF PERSONALE.....	38
ORIENTERING OM UDSÆTTELSE TIL BRUGERGRUPPEN.....	38
UDKAST TIL AKTSTYKKE OM UDSÆTTELSE	39
OVERVEJELSER OM RISIKO I STYREGRUPPEN I NOVEMBER 2008	39
SPØRGSMÅL FRA FINANSUDVALGET VEDRØRENDE RISIKOVURDERING.....	40

PROJEKTETS FORTSÆTTELSE I 2009	40
OVERVEJELSER OM GRADVIS IDRIFTSÆTTELSE	40
PERSONALEMÆSSIG NORMERING I TINGLYSNINGSRETEN	41
RISIKOOVERVEJELSER JANUAR-MARTS 2009	41
FORVIRRING OM IDRIFTSÆTTELSESTIDSPUNKTET	42
DÅRLIG DATAKVALITET.....	42
HENVENDELSE FRA DEN FINANSIELLE SEKTOR OM TESTPERIODE	42
OPLYSNINGSMATERIALE TIL BRUGERE	43
FORØGET RISIKO FOR MANUEL BEHANDLING, BEREDSKABSPLAN	43
FORHØJELSE AF TINGLYSNINGSRETTENS LØNBEVILLING.....	43
TEKNISKE PROBLEMER	44
ORIENTERING TIL FINANSUDVALGET	44
RISICI VED OVERGANG TIL PRODUKTION	45
USIKKERHED OM NØDPLAN.....	45
OVERVEJELSER OM LANGSOMME SVARTIDER M.M.....	45
NOTAT TIL BRUGERGRUPPEN OM OVERGANGSPROBLEMER.....	46
BEKLAGELSER FRA DEN FINANSIELLE SEKTOR OM TEKNISKE FEJL	46
OVERVEJELSER OM FEJL OG MANGLENDE STABILITET, JUNI 2009	46
OPLYSNINGSMATERIALE OM DIGITAL TINGLYSNING	47
TINGLYSNINGSBEREDSKAB	47
ORIENTERING TIL BRUGERGRUPPEN.....	48
VEJLEDNING FRA TINGLYSNINGSRETEN	48
BEKYMRING I DEN FINANSIELLE SEKTOR	48
OVERTAGELSESPRØVE IKKE BESTÅET	50
STYREGRUPPEMØDER M.M. I JULI OG AUGUST 2009	50
DEVOTEAMS VURDERING AF OVERTAGELSESPRØVEN.....	52
BEREDSKABSPLAN.....	52
SIDSTE STYREGRUPPEMØDE FORUD FOR IDRIFTSÆTTELSE	52
TIDEN EFTER IDRIFTSÆTTELSE AF DIGITAL TINGLYSNING	53
STYREGRUPPEMØDER DEN FØRSTE TID EFTER IDRIFTSÆTTELSE.....	53
OFFENTLIG KRITIK.....	53
KRITIK FRA DEN FINANSIELLE SEKTOR	54
KRITIK FRA DANSKE ADVOKATER	55
MØDE I BRUGERGRUPPEN	55

STYREGRUPPEMØDER M.M. I OKTOBER OG NOVEMBER 2009	56
KRITIK FRA MINISTERIET FOR VIDENSKAB OG TEKNOLOGI	56
KRITIK FRA E-NETTET.DK	57
INTERNE OVERVEJELSER, HANDLINGSPLAN M.M.	57
MØDE I BRUGERGRUPPEN	57
HENVENDELSE FRA DEN FINANSIELLE SEKTOR.....	58
KRITIK FRA LANDBRUG & FØDEVARER	58
BEMÆRKNINGER TIL PROBLEMKATALOGET	58
SAMARBEJDE MED DEN FINANSIELLE SEKTOR, KONVERTERING AF PANTEBREVE	58
HANDLINGSPLAN OG VURDERING AF ÅRSAG TIL PROBLEMERNE	59
STATUS MEDIO JANUAR 2010.....	60
SVAR TIL LANDBRUG OG FØDEVARER.....	61
STATISTIK VEDRØRENDE SAGSBEHANDLINGSTID	62
HENVENDELSER FRA BORGERE	63
JUSTITSMINISTERENS REDEGØRELSE TIL FINANSUDVALGET.....	63
INFORMATIONSMATERIALE OM VENTETIDER	64
WORKSHOP MED BRUGERE	64
AFTALE OM KONVERTERING AF PANTEBREVE	64
RIGSREVISIONENS UNDERSØGELSE	65
KAMMERADVOKATENS UDTALELSE	66
ANBRINGENDER	67
FORSLAG TIL SAGENS BEHANDLING	70
BILAG	73

INTRODUKTION

Sagens genstand

Nærværende sag skal afgøre, om der påhviler det offentlige en erstatningspligt over for private boligejere, som i forbindelse med indførelse af såkaldt digital tinglysning (også benævnt e-TL) blev udsat for forsinkelse med tinglysningsmæssige ekspeditioner, som ikke ville være indtrådt i det eksisterende tinglysningsystem, eller som ikke ville være indtrådt, såfremt indførelsen af digital tinglysning havde været tilrettelagt anderledes og mere hensigtsmæssigt.

Sagen er anlagt mod Domstolsstyrelsen. Den indbefatter dog også fejl, forsømmelser eller erstatningspådragende dispositioner i øvrigt, som kan tilregnes enhver offentlig myndighed som har været involveret i tilrettelæggelse af eller beslutninger om indførelsen af digital tinglysning. Det er med Kammeradvokaten, der repræsenterer sagsøgte, aftalt, at søgsmålet alene rejses over for Domstolsstyrelsen, men således at dispositioner, der kan tilregnes andre offentlige myndigheder tillige kan gøres gældende under sagen.

Søgsmålet omfatter private boligejere. I de nedlagte påstande er private boligejere identificeret som ejere af enfamilieshuse, ejerlejligheder eller fritidsejendomme.

Gruppesøgsmål

Der er tale om et såkaldt gruppesøgsmål. Civilstyrelsen har ved skrivelse af 28. marts 2011 ([bilag 1](#)) bevilget fri proces til at anlægge nærværende sag med de påstande som er angivet ovenfor. Københavns Byret har ved skrivelse af 30. marts 2011 ([bilag 2](#)) beskikket undertegnede som advokat for sagsøgerne i gruppesøgsmålet.

Det fremgår af bevillingen til fri proces, at den omfatter de ovennævnte påstande i det omfang, disse kan omfattes af den ramme, som retten fastsætter i medfør af retsplejelovens § 254 e, stk. 4.

Gruppesøgsmålets ramme

Som ramme for gruppesøgsmålet foreslås følgende:

Hvem kan deltage i gruppesøgsmålet?

Personer (herunder dødsboer m.v.), der

- 1. ejede enfamilieshuse, ejerlejligheder eller fritidsejendomme,*

2. *i perioden 1. august 2009 til 31. december 2010 med henblik på omprioritering anmeldte eller lod anmelde skøder, pantebreve eller andre dokumenter til tinglysningsmæssig behandling,*
3. *som ikke opnåede tinglysningsmæssig behandling af de i foregående punkt nævnte dokumenter inden for 10 hverdage efter anmeldelse til tinglysning,*
4. *som har haft udgifter til rente, provisioner eller andet, som er påløbet efter forløbet af de 10 hverdage efter anmeldelse til tinglysning af de ovenfor nævnte dokumenter,*
5. *som ved tilmeldingen eller senest 4 uger efter udløbet af tilmeldingsfristen fremsender en efter grupperepræsentantens skøn tilfredsstillende dokumentation for opfyldelsen af de ovenfor anførte betingelser,*

kan tilmelde sig gruppesøgsmålet.

Et dødsbo anses også at opfylde betingelserne, hvis afdøde opfyldt én eller flere af betingelserne, og boet opfylder de øvrige.

Hvilke krav er omfattet af gruppesøgsmålet?

Deltagernes krav mod Domstolsstyrelsen (som repræsentant for de offentlige dispositioner i forbindelse med indførelsen af digital tinglysning) på erstatning i anledning af forsinket tinglysning i den periode, der er nævnt ovenfor.

Sagsøgeren foreslår sig selv som grupperepræsentant, og er rede til at påtage sig hvervet.

HENVISNING

Nærværende sag begæres henvist til Sø- og Handelsretten i København i henhold til retsplejelovens § 227, som følge af sagens principielle karakter og idet fagkundskab til erhvervsforhold er af væsentlig betydning. Sagens nærmere omstændigheder og de retlige spørgsmål, der er til prøvelse, vil i sagens natur blive beskrevet nedenfor. Det vil på baggrund heraf stå klart, at sagen er af principiel karakter, idet den omhandler det offentlige erstatningspligt over for en stor gruppe borgere, som på grund af dispositioner truffet af det offentlige med hensyn til ændringer i indretningen af en væsentlig samfundsmæssig institution, tinglysning, har været udsat for tab og udgifter. Den omhandler samtidig gennemførelsen af et omfattende it-projekt, hvorfor det giver sig selv, at fagkundskab til erhvervsforhold har væsentlig betydning.

Der vil i slutningen af nærværende stævning i øvrigt blive fremsat forslag til sagens behandling.

SAMMENFATNING AF SAGENS OMSTÆNDIGHEDER

Den såkaldte digitale tinglysning blev indført den 9. september 2009.

Indførslen af digital tinglysning skete i et kompliceret samspil mellem udvikling af de nødvendige it-systemer, indskanning af eksisterende tinglysningsakter, koordinering med væsentlige eksterne interessenter (f.eks. den finansielle sektor m.fl.), tilpasning af de personalemæssige ressourcer i tinglysningssystemet m.m. Projektet var udsat for forsinkelser. Indførslen var oprindeligt planlagt til et tidligere tidspunkt end den 9. september 2009. Forsinkelserne medførte bl.a. personalemæssige udfordringer under hensyn til på den ene side at fastholde de fornødne medarbejdere til afvikling af tinglysning i det traditionelle tinglysningsystem og på den anden side sikre gevinsterne ved at indføre digital tinglysning gennem afvikling af personale.

Formålet med digital tinglysning giver sig selv. Hensigten var at indføre en automatisering ved hjælp af den moderne teknologi, dels for at opnå en hurtigere og mere effektiv afvikling af tinglysningen, dels for at indhøste ressourcebesparelser.

Indførslen af digital tinglysning var så vidt en succes sådan forstået, at de tekniske systemer fungerede nogenlunde med det resultat, at et stort antal tinglysningsmæssige ekspeditioner blev afviklet automatisk i overensstemmelse med de forhåbninger, som man havde til systemet.

Imidlertid måtte et meget stort antal tinglysningsmæssige anmeldelser af forskellige grunde udtages til såkaldt manuel behandling. Dette betyder, at tinglysningen ikke kunne ske automatisk, men forudsatte en manuel sagsbehandling således, at en medarbejder i tinglysningsretten måtte gennemgå og vurdere dokumenterne med henblik på at fuldende tinglysningen.

Dette bevirkede i en lang periode væsentlige forsinkelser for et stort antal anmeldere.

Da boligejere, der anmelder dokumenter til tinglysning, er afhængige af tinglysningens færdiggørelse for at f.eks. den endelige belåning i forbindelse med et køb, salg eller en omprioritering kan falde på plads, og i den mellemliggende periode må betale ekstraordinære finansieringsrenter, har et stort antal private boligejere lidt tab og udgifter som følge af de forsinkelser, som den manuelle behandling forårsagede.

Nogle private boligejere har rettet henvendelse til Domstolsstyrelsen med krav om erstatning. Domstolsstyrelsens behandling af disse erstatningssager sker ud fra et synspunkt om, at der i forbindelse med den manuelle tinglysningsekspedition skal være sket konkrete fejl eller forsømmelser, idet domstolsstyrelsen ellers ikke mener, at den pågældende borger har krav på erstatning.

Nærværende gruppesøgsmål fokuserer ikke alene på, om der i de konkrete ekspeditioner måtte være begået fejl eller forsømmelse. Er dette tilfældet, giver det sig selv, at Domstolsstyrelsen skal betale erstatning. Gruppesøgsmålets formål er at få fastslået, at det offentlige er pligtig at betale erstatning, uanset om der i den konkrete manuelle tinglysningsbehandling måtte være begået konkrete fejl eller forsømmelser, idet sagsøgerens hovedsynspunkt er, at det offentlige, når det træffer en disposition som den omhandlede - ændring af en væsentlig og velfungerende samfundsmæssig institution - må betale erstatning til de, der lider tab eller har udgifter herved, såfremt disse tab og udgifter kunne være undgået ved en anderledes og mere hensigtsmæssig tilrettelæggelse. Dette hovedsynspunkt vil blive udviklet nærmere nedenfor i forbindelse med redegørelsen for sagsøgerens anbringender.

BETÆNKNING NR. 1461 OM TINGLYSNING

I august 2003 nedsatte Justitsministeriet et udvalg, der havde til opgave at komme med forslag til en samlet modernisering og effektivisering af tinglysningsordningen. Udvalget skulle navnlig komme med forslag til, hvordan der bedst muligt kunne gennemføres en fuldstændig ”papirløs” tinglysning og overveje om varetagelsen af tinglysningsopgaven kunne organiseres på en bedre og mere effektiv måde.

Betænkningen fremkom 6. juni 2006 og fremlægges som bilag 3.

Forud for denne betænkning var gjort overvejelser i betænkning nr. 1394 fra 2000 om papirløs tinglysning. Der var endvidere overvejelser - foranlediget af henvendelser fra interesseorganisationer - om at indføre ”papirløs” tinglysning i forbindelse med en privatisering af tinglysningsordningen.

I Tinglysningsudvalget, der afgav betænkning nr. 1461 om varetagelse af tinglysningsopgaven, sad bl.a. dommer Søren Sørup Hansen, dengang Retten i Århus.

Udvalgets overvejelser og anbefalinger var bl.a. følgende:

Det var udvalgets opfattelse, at en papirløs tinglysningsordning mest hensigtsmæssigt kunne varetages centralt og at en fremtidig organiseringsmodel burde tilstræbe en struktur, hvor sagsbehandlingstiden for tinglysningsdokumenter ville blive kort og ens for hele landet. Udvalget vurderede, at en sådan nivellering af sagsbehandlingstiden ville være mulig ved en centralisering af opgaven.

Udvalget mente endvidere, at privatisering af tinglysningsordningen ved salg ville kunne give anledning til betænkeligheder, da det ville implicere i et salg af Statens ejendomsdata, og betyde, at centrale myndighedsopgaver i form af prøvelse af rettigheder ville blive overført til private. Udvalget kunne ej heller anbefale privatisering ved udlicitering, idet den ikke i tilstrækkeligt omfang ville sikre en fri adgang til

anmeldelse af rettigheder til tinglysning, idet den ville forudsætte bistand fra professionelle aktører. Endelig kunne udvalget ikke anbefale privatisering ved autorisation.

Udvalget anbefalede i stedet, at tinglysningsopgaven skulle organiseres i en "Offentlig - Privat Samarbejdsmodel".

En sådan model skulle tage udgangspunkt i en bevarelse af en gennemprøvet og velfungerende tinglysningsordning med hensyntagen til muligheder af effektivisering, der fulgte af bl.a. de tilstræbte it-løsninger. På side 19 anførtes følgende:

Udvalget har i øvrigt fundet anledning til at bemærke, at det af hensyn til tinglysningens effektivitet og til sikkerheden i omsætningen og belåningen af fast ejendom er afgørende, at der i videst muligt omfang sikres en problemfri overgang fra det gamle til det nye system. Den eksisterende tinglysning skal være velfungerende i hele perioden frem til det nye systems ibrugtagning, ligesom den fornødne indkøring og tilpasning af det nye system skal være foretaget, før systemets fulde potentiale kan realiseres.

Det fremgår samme sted, at man forudsatte, at en papirløs tinglysning forventedes at kunne reducere behovet for ansatte i domstolene med ca. 245 årsværk fra de daværende 357 til ca. 90 årsværk. Man skønnede at alene den manuelle sagsbehandling ville kunne reduceres med ca. 69 pct.

OVERVEJELSER FORUD FOR BETÆNKNING NR. 1461

Regionale tinglysningscentre

Forud for betænkningen forelå forskellige andre overvejelser. Der henvises f.eks. til en notits af 13. august 2004 fra tinglysningsudvalgets sekretariat ([bilag 4](#)).

Det fremgår bl.a. at der var overvejelser om at oprette én central tinglysningsmyndighed og som en alternativ model at der i en overgangsperiode oprettedes 3-4 regionale tinglysningscentre. Om disse centre anførtes:

De regionale centre vil have til opgave at sørge for indskanning af den eksisterende papirakt og vil endvidere kunne sikre, at der er tilstrækkeligt personale til at behandle konkrete tinglysningssager i en overgangsperiode, indtil der i praksis er etableret et fuldstændigt papirløst tinglysningssystem, jf. i øvrigt nedenfor.

I notatet hedder videre som følger:

I en overgangsperiode må der imidlertid forventes at ville være behov for et større personale, end det ville være tilfælde, når systemet efter en indkøringsfase er operativt i enhver

henseende. I denne periode bør tinglysningen organiseres således, at den erfaring og ekspertise, som tinglysningsmedarbejderne har oparbejdet over en lang årrække, bevares i videst mulige omfang. En løsning, der må antages at indebære, at man kan rekruttere det nødvendige personale fra de nuværende tinglysningskontorer, ville kunne være at samle de ansatte i 3-4 enheder i tilknytning til den centrale tinglysningsmyndighed.

Som det fremgår af en e-mail af 29. november 2004 fra Jens Magleby, Deloitte Consulting, ([bilag 5](#)) der bistod med personalemæssige analyser, dannedes den opfattelse, at fordelene ved etablering af 5 centre ville forsvinde, såfremt der kunne ske en hensigtsmæssigt personalemæssig planlægning af tinglysningsreformen i perioden 2005-2007. Deloitte overvejelser førte til en intern meddelelse af 5. december 2004 fra Niels Juhl, Domstolsstyrelsen ([bilag 6](#)), hvori bl.a. anføres følgende.

Deloitte gør sig en række "interessante" overvejelser om - bl.a. - hvad der skal ske med tinglysningspersonalet i de forskellige scenarier.

Som begrundelse for kun at lave et center (frem for 5) foreslår de, at styrelsen allerede nu sørger for at flytte tjenestemænd fra tinglysningen over i andre stillinger, således at der medio 2007 kun ville skulle ske afskedigelser af overenskomstansatte. Denne fremgangsmåde medfører ganske logisk, at det bliver billigere at slippe af med de overflødige tinglysningsfolk. Man skal jo således kun betale fratrædelsesgodtgørelse og feriepenge.

I et udkast til notat udarbejdet af Niels Juhl, Domstolsstyrelsen, der blev fremsendt den 10. december 2004 til Bent Carlsen, Domstolsstyrelsen, er foretaget en yderligere overvejelse med hensyn til de økonomiske og personalemæssige konsekvenser af en ændret organisering af tinglysningen ([bilag 7](#)).

Det fremgår af notatet side 9, at man er opmærksom på, at det skøn, som tidligere var foretaget af dommer Søren Sørup Hansen om det fremtidige ressourcebehov i en fremtidig tinglysningsordning, hvorefter tidsforbruget ville kunne reduceres med 68,9 pct., var baseret på, at det efter en overgangsperiode ikke længere ville være muligt at anmelde papirbaserede rettigheder til tinglysning, og at alle de rettigheder, der kunne håndteres maskinelt, også ville blive anmeldt elektronisk i en form, der gjorde det muligt at behandle rettigheden maskinelt. Det fremgår herefter, at denne forudsætning som udgangspunkt næppe ville kunne opfyldes fra dag 1 i et nyt tinglysningsystem.

De følgende sider i notatet beskæftiger sig med, hvornår et nyt tinglysningsystem ville kunne tages i brug. I notatet er der en forudsætning om, at det tidligst ville kunne ske i perioden sommeren 2007 til primo 2008.

I notatet anføres herefter følgende:

Frem til det tidspunkt, hvor et fremtidigt tinglysningsystem fungerer 100 % effektivt, må der antages at være en overgangsperiode, hvor en større del af dokumenterne end angivet ovenfor skal behandles manuelt.

Selvom der i det digitale tinglysningsystem fastlægges faste regler for behandlingen af bestemte typer anmeldelser, ville systemet formentlig i en indkøringsfase have vanskeligt ved

at håndtere de elektroniske anmeldelser, som ellers som udgangspunkt er egnet til at blive behandlet maskinelt. Det er dog yderst vanskeligt at skønne over antallet af dokumenter, der skal behandles manuelt.

Projektoplæg fra Devoteam

Devoteam Fischer & Lorenz A/S (herefter "Devoteam") var antaget som Domstolsstyrelsens rådgiver med hensyn til indførelsen af elektronisk tinglysning. Devoteam afgav den 25. februar 2005 et projektoplæg om realisering af elektronisk tinglysning (bilag 8).

Notatet beskriver hvad der betegnes som "tidsklemme" - nemlig at indførelse af et nyt digitalt tinglysningssystem først blev påbegyndt efter færdiggørelsen af udvalgsarbejdet med tilhørende lovgivning. Det vurderedes som alt for langt ude i fremtiden, dels fordi en ændring af tinglysningen fandtes at skulle finde sted i sammenhæng med domstolsreformen, dels fordi det ville forsinke realiseringen af de fordele og gevinster, som en digital tinglysning ville give mulighed for hos både offentlige myndigheder og hos professionelle private aktører.

Devoteam anbefalede derfor at påbegynde implementeringsprocessen allerede, medens udvalgsarbejdet pågik. Den mulighed skønnedes at rumme en række risici, men vurderingen var, at de kunne imødegås og reduceres, såfremt der etableredes et effektivt samspil mellem udvalgsarbejdet og implementeringsforberedelserne.

Overvejelser om personalemæssige konsekvenser

De følgende måneder fortsatte overvejelserne i domstolsstyrelsen om de personalemæssige konsekvenser af en tinglysningsreform. Fra disse overvejelser nævnes følgende:

Domstolsstyrelsens daværende direktør, Bent Carlsen, fremførte i en skrivelse af 7. april 2005 (bilag 9) til Finansministeriet betænkeligheder med hensyn til overgangen til et nyt tinglysningssystem. Han anførte bl.a., at it-systemet tidligst ville være færdigudviklet i løbet af 2007. Det kunne betyde, at tinglysningspersonalet og arkiver skulle flyttes med til de nye retter eller eventuelt i en overgangsordning placeres i f.eks. 5 regionale centre i København, Odense, Esbjerg, Aarhus og Aalborg. Han anførte videre, at det formentlig ville være urealistisk, at det nye system med den fornødne sikkerhed ville kunne tinglyse 70 % af dokumenterne automatisk fra den første dag. Hvis man antog at ca. 35 % af dokumenterne kunne lyses automatisk, ville der være behov for et personale i tinglysning på ca. 200 årsværk.

Efter overvejelser om hvorledes man kunne fastholde disse ca. 200 tinglysningsårsværk anførte Domstolsstyrelsens direktør følgende:

Tinglysningens samfundsmæssige betydning og statens objektive erstatningsansvar for tingbogens rigtighed bør efter Domstolsstyrelsens opfattelse medføre, at der udvises betydelig forsigtighed og omhu med gennemførelsen af en tinglysningsreform. Dette gælder ikke mindst i tiden efter et nyt it-systems ibrugtagning. Dette forhold - og behovet for at fastholde det stærkt specialiserede og erfarne tinglysningspersonale i tiden op til det nye it-systems ibrugtagning - gør det nødvendigt at kunne tilbyde personalet en kombination af gunstige fratrædelsesvilkår og ansættelsestilbud i andre stillinger ved retterne.

Af en skrivelse af 8. april 2005 fra Domstolsstyrelsen til Justitsministeriet ([bilag 10](#)) fremgår bl.a.

Det er formentlig urealistisk at det nye system med den fornødne sikkerhed ville kunne tinglyse 70 pct. af dokumenterne automatisk fra den første dag. Hvis det antages, at ca. 35 pct. af dokumenterne kan løses automatisk, vil der være behov for et personale i tinglysning på ca. 200 årsværk.

Stor udfordring

Devoteam afgav 19. april 2005 en beskrivelse af løsningskoncept for e-TL ([bilag 11](#)). Denne rapport findes også i en udgave af 2. maj 2005. Rapporten pointerer på side 13 en række væsentlige udfordringer og påpegede at det på grund af projektets størrelse var en stor udfordring at det skulle "være i luften med løsningen i 2007".

Henvendelse fra dommeren i Vejle

I samme periode forelægger en henvendelse af 25. april 2005 fra dommeren i Vejle til Domstolsstyrelsen ([bilag 12](#)) med henstillinger om overvejelser, der burde gøres i forbindelse med indførelsen af digital tinglysning.

Dommeren var blevet bekendt med hensigten om en overgangsperiode at etablere 5 centre og beskrev de komplikationer, som rygtedannelser herom bevirkede i forhold til personalet.

Af interesse er at konstatere, at tinglysningsafdelingen i Vejle ifølge denne henvendelse de seneste 15 år havde haft en gennemsnitlig ekspeditionstid på omkring 2 dage og ikke på noget tidspunkt havde overskredet 10 dages fristen.

Dommerens henvendelse sluttede med følgende opfordring:

Mine bemærkninger, der næppe rummer de store overraskelser for udvalget, skal munde ud i en henstilling om, at man finder en forandringsmodel, hvorefter der skabes acceptable forhold og i så vid udstrækning som muligt bibeholdelse af arbejdspladserne lokalt for tinglysningspersonalet i overgangsperioden, så der fortsat er tilstrækkeligt mange kvalificerede folk til dette vigtige stykke arbejde. Det bør i hvert fald overvejes grundigt, om de eventuelle

besparelser ved "5 centerplanen" er store nok til, at man skal løbe risikoen for en længere tids væsentlig forringelse af tinglysningssystemet i en tid, hvor låneomlægninger er en folkesport og korte tinglysningsterminder et forståeligt krav fra det afgiftsbetalende publikums side.

Notits fra domstolsstyrelsens direktør om problemfri overgang

Domstolsstyrelsens direktør sendt 17. maj 2005 en notits med henblik på at gøre rette vedkommende i Justitsministeriet opmærksom på den nærmere tilrettelæggelse af overgangen fra den eksisterende tinglysningssystem til en ny papirløs tinglysningssystem (bilag 13). I denne notits bemærkede Bent Carlsen følgende:

Udvalget finder dog anledning til at bemærke, at det af hensyn til tinglysningens effektivitet og til sikkerheden i omsætningen og belåningen af fast ejendom er afgørende, at der i videst muligt omfang sikres en problemfri overgang fra det gamle til det nye system. Det bemærkes i den forbindelse, at den eksisterende tinglysning skal være velfungerende i hele perioden frem til det nye systems ibrugtagning, og at det ikke er realistisk at antage, at der ville kunne opnås en automatiseringsgrad på 69 pct. i det nye it-system, før der er foretaget den nødvendige indkøring og tilpasning af systemet.

Udvalget forudsætter derfor, at der træffes de nødvendige foranstaltninger til sikring af en stabil drift i hele overgangsfasen.

Overvejelser om sikker overgang til det nye tinglysningssystem

Efter anmodning fra regeringen afgav Domstolsstyrelsen et notat af 14. juni 2005 om den fremtidige organisering af tinglysningen (bilag 14).

I notatets punkt 2.1 behandlede Domstolsstyrelsen de hensyn, der skulle varetages i forbindelse med valg af model for organiseringen af tinglysningen. Her anførte styrelsen bl.a., at tinglysningen er en grundlæggende forudsætning for et velfungerende arbejdsmarked, og at statens indtægter fra tinglysningsskatter udgør ca. 5 mia. kroner årligt. Styrelsen anførte videre følgende:

I lyset af tinglysningens centrale samfundsmæssige betydning er det afgørende, at det eksisterende tinglysningssystem er velfungerende helt frem til det tidspunkt, hvor den nye it-løsning er etableret, og den fornødne gennemtestning af det nye it-system er gennemført.

Længere nede i notatet anførte Domstolsstyrelsen, at kravet om driftssikkerhed måtte indebære, at ekspeditionstiderne i tinglysningen ikke måtte stige, og at der ikke måtte ske en nævneværdig stigning i antallet af fejl i tinglysningen.

Om korte ekspeditionstider anførte styrelsen, at ekspeditionstiderne har stor betydning for tinglysningens brugere, idet længere ekspeditionstider i forbindelse med f.eks. tinglysning af realkreditpantebreve kan gøre det nødvendigt at indgå kurssikringsaftaler for at undgå, at udsving i obligationskurserne hindrer muligheden for at opnå det ønskede lån. Herefter anførte Domstolsstyrelsen følgende:

Det vil ikke være acceptabelt for tinglysningens brugere, hvis indførelsen af en ny it-løsning i tinglysningen bevirker, at der i tiden op til, under og måske endda også efter digitaliseringen og omorganiseringen af tinglysningen sker en betydelig stigning i ekspeditionstiderne. Det vil f.eks. kunne ske, hvis der ikke er den fornødne kapacitet i tiden op til digitaliseringen som følge af personaleflugt fra tinglysningen, start eller indkøringsvanskeligheder for den ny it-løsning, eller systemnedbrud af længere varighed, som medfører en ophobning af dokumenter, der ikke kan behandles automatisk af systemet.

Længere nede i notatet under pkt. 2.2.2 på side 8 overvejede Domstolsstyrelsen perioden fra tinglysningens ikraftsættelse og til systemet var i sikker drift. Domstolsstyrelsen anførte på dette punkt følgende:

Da der må stilles krav om, at tinglysningen er velfungerende også i forbindelse med idriftsættelsen af den ny it-løsning, vil det ikke være acceptabelt, hvis overgangen til en ny it-løsning bevirker, at det selv i korte perioder ikke er muligt at få tinglyst rettigheder over fast ejendom.

I det omfang, systemet ikke er i stand til at håndtere den forventede andel af dokumenterne automatisk, er det nødvendigt at have et tinglysningsberedskab klar til at tinglyse manuelt via it-systemet.

Domstolsstyrelsens vurdering var, at der i forbindelse med overgangen til en ny it-løsning ville være behov for en højere bemanning end de af Deloitte skønnede 90 eller 112 årsværk. Domstolsstyrelsen mente at behovet skulle fastsættes til i alt 200 årsværk svarende til en automatiseringsgrad på i første omgang ca. halvdelen af de af Deloitte skønnede 69 %.

I det følgende afsnit anførte Domstolsstyrelsen følgende:

Det er ikke ukendt, at nye it-systemer i større eller mindre omfang kan have indkøringsvanskeligheder, ligesom risikoen for fejl i starten ofte vil være større, end når systemet først er i drift og gennemtestet. I starten vil det derudover være naturligt, dels at indstille systemet til at behandle en mindre grad af dokumenterne maskinelt dels at udtage et større antal stikprøver/foretage kontrol af de dokumenter, der bliver håndteret automatisk, for at sikre, at der ikke sker for mange fejl. Endelig er der en betydelig risiko for, at en del af de dokumenter, der anmeldes til tinglysning, i starten ikke er egnet til maskinel behandling og derfor skal undergå manuel behandling i større eller mindre omfang.

Der findes yderligere en skrivelse af 15. juni 2005 fra Domstolsstyrelsen til Justitsministeriet ([bilag 15](#)) om organisatorisk overgangsordning for et nyt digitaliseret tinglysningssystem. I dette notat anførtes, at det var afgørende for Domstolsstyrelsens valg af overgangsordning, at den først og fremmest kunne sikre, at

tinglysningen af dokumenter kunne ske på en effektiv og betryggende måde i alle faser af overgangsordningen. Domstolsstyrelsen anførte herefter følgende:

Der tinglyses i Danmark mellem 3,2 og 3,7 mio. dokumenter årligt til en samlet værdi af mange mia. kroner. Det vil således kunne få hurtige og betydelige negative samfundsmæssige konsekvenser, hvis der af personalemæssige eller tekniske grunde opstår problemer i tinglysningen. Da staten er garant for tinglysningens rigtighed, vil der i tilfælde af fejlagtige tinglysning kunne påføres statskassen betydelige udgifter til erstatninger.

Efter at forslaget var blevet forelagt for Finansministeriet, viste det sig, at Finansministeriet ikke kunne tilslutte sig Domstolsstyrelsens løsningsforslag. Det gav anledning til, at Domstolsstyrelsens direktør skrev til Justitsminister Lene Espersen den 23. juni 2005 ([bilag 16](#)). I denne skrivelse anførtes bl.a. følgende:

Der er allerede nu en tendens til længere sagsbehandlingstider på grund af stort sagspres i tinglysningen, og bestyrelsen finder det stærkt sandsynligt, at uden en snarlig afklaring af tinglysningsmedarbejdernes fremtid, vil mange af tinglysningsmedarbejdere hurtigt begynde at søge andet arbejde, og at dette vil indebære, at tinglysningen får store problemer, hvilket vil medføre betydelige negative samfundsmæssige konsekvenser.

I forbindelse med disse overvejelser foreligger yderligere en notits fra Domstolsstyrelsens ny direktør, Adam Wolf af 16. november 2005 til Justitsministeriet ([bilag 17](#)). Notitsen beskæftiger sig med overvejelser om fratrædelsesordninger og fastholdelse og konkluderede følgende:

Jeg er klar over, det ikke gør sagen lettere i.f.t. FM, men her tror jeg du skal overveje, hvad der er i JM's interesse. Det er næppe et kaos i tinglysningen.

Høringssvar om udkast til lovforslag om en politi- og domstolsreform

Af Domstolsstyrelsens høringssvar af 23. januar 2006 vedrørende udkast til lovforslag om en politi- og domstolsreform ([bilag 18](#)) fremgår forskellige overvejelser i forhold til Tinglysningsrettens placering. Heri gentages forventningen om at håndteringen af omkring 70 % af tinglysningsdokumenterne i fremtiden ville kunne automatiseres. Det nævnedes, at det imidlertid først og fremmest ville være de ukomplicerede dokumenter, som tinglysningen også forud for det digitale system i langt de fleste tilfælde behandlede som ekspeditionssager. Der nævnedes tinglysninger i pantebreve, aflysning af pantebreve og sletning af retsanmærkninger, det vil sige dokumenter, hvor tinglysningsmedarbejderen nok måtte undersøge, om formkravene var opfyldt, men i vidt omfang ikke behøvede at foretage en nærmere vurdering af indholdet af dokumentet.

Herefter anførtes i notatets side 6, at det kommende tinglysningssystem ikke ville kunne håndtere de dokumenter, der netop kræver en nærmere vurdering af indholdet af dokumentet. Der nævnedes i særlig

høj grad servitutter og andre dokumenter, hvor det bl.a. skal vurderes om dokumentet stifter en egentlig "ret" over den faste ejendom. Man forudså således at det primært ville blive de "vanskelige" dokumenter, der ville blive tilbage til manuel behandling hos tinglysningsmedarbejderne.

Udtalelse fra Domstolsstyrelsen til Tinglysningsudvalgets betænkning

Til brug for Tinglysningsudvalget betænkning nr. 1471/2006 om digital tinglysning afgav Domstolsstyrelsen 15. marts 2006 en udtalelse ([bilag 19](#)), hvoraf bl.a. fremgår, at Domstolsstyrelsen, efter aftale med regeringen, i samarbejde med tinglysningsbrugere og med bistand fra et privat konsulentfirma i hen ved et år havde arbejdet på at forberede udviklingen af en ny it-løsning for tinglysningsingen. Det fremgår endvidere, at udbud i overensstemmelse med EU's udbudsdirektiv ville indebære, at styrelsen tidligst forventede at kunne indgå kontrakt med leverandøren af den digitale tinglysning i slutningen af 2006, hvorefter der kun ville være en kort periode til udvikling, test og uddannelse i det nye system, hvis systemet skulle tages i brug den 1. januar 2008.

I høringsudtalelsen nævnede Domstolsstyrelsen, at Devoteam, Domstolsstyrelsens rådgiver, vurderede, at tidsplanen var meget stram og uden plads til forsinkelser. På den baggrund havde Devoteam anbefalet, at den digitale tinglysning tidligst skulle idriftsættes efter påsken 2008.

Af Domstolsstyrelsens udtalelse fremgår herefter følgende:

I den økonomiske ramme for domstolsreformen, herunder tinglysningsreformen, er det forudsat, at det nye digitale tinglysningsystem kan ibrugtages den 1. januar 2008 således at det inden for kort tid herefter er muligt at indhøste de forudsatte rationaliseringsgevinster.

Den forsinkede idriftsættelse af det nye tinglysningsystem vil medføre betydelige merudgifter til fortsat drift af den nuværende tinglysningsordning, idet den beregnede årlige effektivisering på ca. 86 mio. kroner, svarende til 22 mio. kroner ved et kvartals forsinkelse først kan indhøstes på et senere tidspunkt.

Risikoanalyse fra Devoteam

Devoteam afgav den 20. marts 2006 ([bilag 20](#)) en risikoanalyse af projekt til indføring af elektronisk tinglysning (e-TL).

I denne risikoanalyse foretog Devoteam en opdeling i 4 hovedområder:

Organisation

Teknisk løsning

Leverandør

Interessenter

Under overskriften Organisation anførte Devoteam som en risiko:

For få ressourcer til sagsbehandling af de tinglysningsekspeditioner, som udtages til manuel behandling.

Devoteam fortsatte med at anføre, at flere faktorer kunne føre til for få ressourcer til manuel behandling. Det blev anbefalet at tage højde for disse risici i forbindelse med projektet og kravspecificeringens arbejde således at estimerterne blev revurderet, når væsentlige forudsætninger blev ændret eller der fremkom nye oplysninger. Herefter anførte Devoteam følgende:

Skønnes én eller flere af disse risici at indtræffe, afbødes konsekvenser igennem en i forvejen planlagt forhøjet personalenormering af den centrale tinglysningssret i de første 6 måneder efter idriftsættelse af e-TL. Herudover skal der planlægges en uddannelse og opkvalificering af personalet for at imødegå disse risici.

Senere i risikoanalysen anførte Devoteam som en anden risikofaktor de mange interessenter i projektet og en stor offentlig bevågenhed omkring projektet. Devoteam anførte at der ville være stor offentlig opmærksomhed og at man måtte forvente, at projektet ville blive omtalt i pressen. Herefter anførte Devoteam følgende:

En negativ omtalte i pressen vil kunne trække ressourcer ud af projektet for at afbøde effekten af omtale. For at imødegå dette, har Domstilsstyrelsen fokus på området og der kan udarbejdes en egentlig kommunikationsstrategi og et presseberedskab.

Opdatering i Domstolsstyrelsen om udbud, økonomi og risiko

I en intern opdatering i Domstolsstyrelsen af 24. april 2006 ([bilag 21](#)) fremgår, at Domstolsstyrelsen havde offentliggjort udbuddet vedrørende projektets it-del med henblik på prækvalifikation af 5 leverandører til udvikling og drift af et fuldt digitalt tinglysningssystem med svarfrist 15. maj 2006. Det fremgår videre, at indskanningsdelen skulle ske i regi af Statens og Kommunernes Indkøbsservice og at den ville indbefatte indskanning af materiale på ca. 75 mio. sider. I nærværende stævning vil indskanningsopgaven ikke blive omtalt nærmere.

Om økonomien blev anført, at de samlede udviklingsudgifter til det elektroniske tinglysningssystem af Devoteam var anslået til ca. 101,5 mio. kroner medens det foreløbig vurderes at udgifterne til digitalisering af akterne ville udgøre 106 mio. kroner. De samlede udgifter var således anslået til 207,5 mio. kroner. De

løbende driftsudgifter blev anslået til 44,5 mio. kroner pr. år. I forhold til beregningerne fra Deloitte Consulting ville udviklingen af it-systemet således koste 41,5 mio. kroner mere end først antaget, men omvendt ville digitaliseringen af akterne koste 40,4 mio. kroner mindre. Den samlede pris for hele projektet ville således blive nogenlunde den samme. Udgifterne til den årlige drift var steget med ca. 19,5 mio. kroner.

Om projektet risiko anførte Domstolsstyrelsen i det nævnte interne notat følgende:

Tinglysningprojektet har i samarbejde med Devoteam udarbejdet en risikoanalyse for projektet. Analysen er opdelt i 4 metalområder, organisation, teknisk løsning, leverandør og interessenter og viser flere punkter, hvor der skal tages særlig højde for de foreliggende risici. Dette er gjort ved angivelse af løsningsforslag m.v. i selve risikoanalysen, der vedlægges.

Videre anførtes:

Den udarbejdede risikoanalyse opdateres løbende og betragtes som et "levende dokument", der hele tiden afspejler, hvilke risici der p.t. skal tages særlig højde for.

Tinglysningsudvalget holdt møde den 18. maj 2006 (bilag 22). I dette møde oplyste Domstolsstyrelsens direktør, Adam Wolf, bl.a., at én af de store udfordringer i Domstolsstyrelsen i forbindelse med tinglysningsprojektet var at kunne opretholde bemanningen af tinglysningskontorerne og at få den store logistiske opgave omkring retskredsreformen til at gå op, når tinglysningskontorerne fysisk skulle flytte. Der henvises til referatets side 3.

PROJEKTET IGANGSÆTTES

Lov om digital tinglysning

Ved lov nr. 539 af 8. juni 2006 om ændring af lov om tinglysning og forskellige andre love (Digital tinglysning) blev det besluttet at indføre digital tinglysning.

Overvejelser i Domstolsstyrelsen om uddannelse, fastholdelse m.m.

Gennem 2006 foreligger en række notater og interne e-mails i Domstolsstyrelsen om uddannelse, fastholdelse m.m. Dette materiale fremlægges ikke. Der fremlægges dog et notat fra Domstolsstyrelsens uddannelses- og udviklingssektion om uddannelse i tinglysningen indtil reformen er gennemført af 12. juni 2006 (bilag 23). Endvidere foreligger et notat fra Domstolsstyrelsen af 30. juni 2006 (bilag 24) om fastholdelses- og frivillig fratrædelsesordning på tinglysningsområdet. Disse notater fremlægges for at vise de overvejelser af personalemæssig karakter, som tinglysningsreformen bevirkede.

Vurdering af indkomne tilbud

Den 10. oktober 2006 kunne Devoteam foretage en vurdering af tilbud og indstilling af leverandør i forbindelse med elektronisk tinglysning. Tilbudsevalueringen fremlægges ikke. Som leverandør blev valgt CSC Danmark A/S.

Opdateret risikoanalyse

Devoteam afgav 21. november 2006 en opdateret risikoanalyse af projekt til indføring af elektronisk tinglysning (e-TL). Denne risikoanalyse fremlægges som ([bilag 25](#)). Dokumentet indeholder en opdateret risikoanalyse i forhold til den første risikoanalyse af 20. marts 2006.

For så vidt angår organisation vurderede man, at der var en ikke ubetydelig risiko for mangel på kvalificeret arbejdskraft som følge af valget af Hobro som hjemsted for tinglysningsretten. Endvidere vurderede man, at der var nogen risiko for manglende mulighed for at opretholde en tilstrækkelig bemanning for den nuværende tinglysning indtil det ny system var fuldt implementeret.

Derudover indeholder risikoanalysen en bedømmelse af følgerne af, at det var besluttet at idriftsætte den digitale tinglysning som et såkaldt "big-bang". Denne beslutning betød, at fra det øjeblik, hvor den digitale tinglysning var indført, ville der ikke længere være mulighed for at anmelde papirdokumenter til tinglysning. Der ville kun være mulighed for at anvende elektroniske dokumenter forsynet med digital signatur. Om denne risiko anførtes i risikoanalysen følgende:

Dette betyder, at det ikke er muligt at falde tilbage på tidligere arbejdsgange, hvis det viser sig, at systemet ikke fungerer som forventet. Dette sætter krav om, at den digitale tinglysning skal være færdig og velfungerende til tiden, og til anmelderne om, at de har uddannet deres personale i anvendelsen af systemet, samt eventuelt at de har færdiggjort og implementeret deres egne systemer.

I risikoanalysen pegede man endvidere på risikoen for for få ressourcer til sagsbehandling af de tinglysningsekspeditioner, som ville blive udtaget til manuel behandling. Som væsentlige faktorer, der kunne føre til denne konsekvens, nævnedes følgende:

- Estimatet over behandlingstid for manuel behandling af ekspedition er for lavt pga. ændret sammensætning af ekspeditionstyper, som behandles manuelt.
- De nuværende estimater af andelen af ekspeditioner, som gennemføres automatisk, er for høj.
- Sagsbehandlingsmodul er ikke tilstrækkeligt effektivt til manuel behandling.

- Tinglysningsmedarbejderne skal arbejde med nye eller væsentligt ændrede arbejdsprocesser, selv om den egentlige tinglysningsproces ikke ændres.
- Tinglysningsretten har ikke mulighed for at tiltrække de nødvendige medarbejdere og kompetencer.

Devoteam anførte, at der skulle tages højde for disse risici i forbindelse med projektet og designarbejdet således, at estimerne skulle revurderes, når væsentlige forudsætninger blev ændret eller der tilkom nye oplysninger.

I et møde i Projektgruppen den 23. november 2006 (bilag 26), oplyste Domstolsstyrelsens direktør, Adam Wolf, at hele organisationen var opmærksom på punktet om organisation i Devoteams risikoanalyse og de problemstillinger, som her var skitseret med hensyn til den fremtidige bemanning.

Udgifter til indførelse af digital tinglysning

De samlede udgifter til indførelser af digital tinglysning er opgjort i et bilag til aktstykke vedrørende digital tinglysning af 7. december 2006 (bilag 27).

Udgifterne til udvikling og videreudvikling af det nye tinglysningsystem forventedes at udgøre 69,4 mio. kroner. De samlede økonomiske bruttoomkostninger til udvikling, anskaffelse og implementering m.v. af det digitale tinglysningsystem samt til indskanning af de eksisterende tinglysningsakter forventedes at beløbe sig til i alt 230,3 mio. kroner. Hertil kom 134,7 mio. kroner til drift af det nye system i perioden 2007 til 2012 samt til periodevis dobbeltdrift m.v. Endelig ville tinglysningsreformen medføre omkostninger på 65,1 mio. kroner til bl.a. etablering af 3 nye oplæringscentre, konsulentbistand samt til renteudgifter.

Af samme notat fremgår, at der skønnedes at kunne opnås samlede besparelser på tinglysningsopgaven på løn og andre driftsudgifter i størrelsesordenen 88,3 mio. kroner årligt når digitaliseringen var fuldt gennemført.

I en tabel til notatet som angiver de skønnede økonomiske konsekvenser af en tinglysningsreform for perioden 2006-2016, fremgår, at omkostningerne skønnedes til i alt 430,3 mio. kroner mens driftsbesparelsen skønnedes til 750,5 mio. kroner.

Det samlede resultat skønnedes derfor at være en besparelse på 320,2 mio. kroner over en 10-årig periode at regne fra 2006.

Tinglysningsprojektets organisation

Projektet vedrørende digitalisering af tinglysningen var organiseret med en styregruppe med deltagelse af Domstolsstyrelsens direktør, repræsentanter for CSC Danmark A/S, Søren Sørup Hansen som projektleder og Lars Anker fra Devoteam.

Derudover blev der etableret følgende undergrupper:

- e-TL - styregruppe, som var projektets overordnede styregruppe med hensyn til udvikling og drift
- Kravgruppemøde, som var en projektgruppe for udviklingsprojektet,
- CAC - PL, som var en projektstyringsgruppe med leverandøren,
- Udviklingsmøde, som beskæftigede sig med detaljering af udviklingen med leverandøren,
- Testsekretariat,
- Leverandørstyregruppemøde, et beslutningsforum med deltagelse af ledere fra hver leverandør,
- Pantebrevsfølgegruppen

Der henvises til et notat ([bilag 28](#)) vedrørende organisering af projekt ved digitalisering af tinglysningen.

Indgåelse af kontrakt om skanning af dokumenter

Den 15. januar 2007 indgik Domstolsstyrelsen kontrakt med Dansk Scanning A/S om skanning af tinglysningsakter m.v. Der foreligger om denne kontrakt et omfattende bilagsmateriale. Det er valgt ikke at fremlægge dette materiale.

De første projektmøder

Den 8. januar 2007 afholdtes det første såkaldte leverandørstyregruppemøde ([bilag 29](#)).

Som anført ovenfor var projektet organiseret med en række undergrupper, f.eks. vedrørende projektledelse, test m.m. I det følgende vil der ikke konsekvent blive fremlagt referater fra leverandørstyregruppemøderne eller fra møder i de øvrige udvalg. Det forbeholdes at fremlægge sådanne referater i sin helhed, såfremt det skønnes nødvendigt.

I det første leverandørstyregruppemøde indledte Domstolsstyrelsens direktør, Adam Wolf, med at orientere om at projektets vigtighed var årsagen til hans deltagelse i leverandørstyregruppen. Under mødet gennemgik man i øvrigt en risikoplan udarbejdet af CSC Danmark A/S, der var blevet valgt som leverandør.

Ligeledes den 15. januar 2007 afholdtes et projektledelsesmøde med deltagelse af repræsentanter fra Domstolsstyrelsen, Devoteam og CSC Danmark A/S ([bilag 30](#)). Det fremgår af sidste punkt - fælles risikoplan

- at CSC Danmark A/S havde modtaget Domstolsstyrelsens og Devoteams risikoplan for projektet og at der var enighed om, at risikoplanen skulle anses som værende en fælles risikoplan.

I et leverandørstyregruppemøde, som fandt sted 5. februar 2007 (bilag 31) orienterede Søren Sørup Hansen om, at tinglysningskontorerne ville have svært ved at følge med arbejdsmængden fra nu af og indtil den 25. marts 2007 (der mentes formentlig 2008). Derfor ønskede Domstolsstyrelsen en funktion i det nye system, så uafsluttede sager kunne færdigbehandles i det digitale tinglysningssystem.

Under et møde i leverandørstyregruppen 4. juni 2007 (bilag 32) fastslog Adam Wolf, at Domstolsstyrelsen ikke kunne leve med at CSC Danmark A/S valgte at prioritere andre projekter højere end et så vigtigt projekt som e-TL. Han tilkendegav også, at det nu ville være nødvendigt for Domstolsstyrelsen at tænke i nødplaner. Anledningen var - kan man forstå ud fra referatet - at visse nøglepersoner hos CSC Danmark A/S ikke længere var til rådighed. Af referatet fremgår også (på side 2), at risikoplanen blev drøftet, og at man fandt det vigtigt, at fokusere på at risikoen med den meget pressede tidsplan var forøget i e-TL projektet.

Opdateret risikoanalyse fra Devoteam

Devoteam afgav den 14. juni 2007 en opdateret risikoanalyse (bilag 33). Under punktet vedrørende organisation gentog risikoanalysen det, der fremgik af de forudgående risikoanalyser.

Det fremgår endvidere, at der i løbet af sommeren 2007 ville blive udarbejdet en beredskabsplan for forskellige scenarier, herunder konsekvenserne, hvis e-TL ikke ville blive klart til tiden. Blandt disse scenarier nævnedes blandt andet følgende:

- e-TL ikke færdig til 25. marts 2008
- kun havde et minimum af funktionalitet klar 25. marts 2008
- e-TL ikke så megen funktionalitet som planlagt
- Domstolsstyrelsen forudsat for høj en automatiseringsgrad
- mangel på personale i tinglysning indtil 25. marts 2008
- ikke mulighed for at følge med tinglysningsfrekvensen i tilfælde af en stor mængde tinglysninger
- en pukkel af ikke behandlede papirtinglysninger.

Devoteam konkluderede følgende:

Fælles for afbødningen af alle scenarierne er, at perioden, hvor der kræves flere manuelle ressourcer til tinglysning, skal forlænges.

Devoteam fortsatte i risikoanalysen med at behandle spørgsmålet om for få ressourcer til sagsbehandling af tinglysningsekspeditioner, som ville blive udtaget til manuel behandling. Devoteam nævnedede følgende faktorer:

- For optimistisk estimat over behandlingstid for manuel behandling
- For optimistisk estimat af andelen af automatiske ekspeditioner
- Ikke tilstrækkelig effektivt sagsbehandlingsmodul
- Nye eller væsentlige ændrede arbejdsprocesser for tinglysningsmedarbejderne
- Ikke mulighed for at tiltrække nødvendige medarbejdere og kompetencer

Aktstykke til Finansudvalget om projektets status

Justitsministeriet afgav den 29. juni 2007 et orienterende aktstykke vedrørende udvikling og ibrugtagning af det digitale tinglysningssystem til Finansudvalget (bilag 34). Det fremgår bl.a. af denne orientering, at det forventedes at systemet som forudsat kunne være klar til drift den 1. april 2008. Endvidere fremgår følgende:

Domstolsstyrelsen vurderer fortsat, at udviklingen af et nyt tinglysningssystem har en middel risikoprofil. Det er Domstolsstyrelsens opfattelse, at de organisatoriske forhold fortsat ligger på et højt risikoniveau. Det er især spørgsmålet om at kunne opretholde den nuværende tinglysning, indtil Tinglysning retten overtager opgaven, samt forsinkelsesrisikoen i forbindelse med den lokalemæssige etablering, der trækker den samlede risikovurdering op.

Justitsministeriet oplyste, at den af Domstolsstyrelsen udarbejdede risikovurdering fortsat revideredes løbende i samarbejde med Domstolsstyrelsens eksterne konsulent på opgaven, konsulentfirmaet Devoteam, og at seneste revision var revideret i juni måned.

Den risiko, der var beskrevet i risikoanalysen fra Devoteam om manuel tinglysning, jf. ovenfor, blev ikke omtalt.

FORSINKELSER

Ny tidsplan

I et leverandørstyregruppemøde af 6. august 2007 (bilag 35) deltog Simon Gjedde som var ny programdirektør i Domstolsstyrelsen. Han stillede spørgsmål til CSC Danmark A/S' repræsentanter, som svarede, at produktionsdatoen den 25. marts 2008 var "i rødt". Simon Gjedde krævede, at CSC Danmark

A/S skulle være meget præcise i de kommende udmeldinger om tidsplanen og at denne tidsplan skulle være den endelige plan, der ikke kunne ændres yderligere.

Henvendelse fra den finansielle sektor om forsinkelsen

I en skrivelse af 12. september 2007 fra Finansrådet og Realkreditrådet til Adam Wolf, Domstolsstyrelsen ([bilag 36](#)) fremgår, at Adam Wolf telefonisk havde orienteret om status vedrørende e-TL. Han havde oplyst, at dele af projektet ville blive forsinket, og at CSC Danmark A/S arbejdede på en revideret tidsplan. Finansrådet og Realkreditrådet stillede spørgsmål ved, om det pr. 25. marts 2008 ville være muligt for Domstolsstyrelsen og CSC Danmark A/S at realisere et tilfredsstillende e-TL-system, der vel og mærke bl.a. ville være sikkert, gennemtestet og indeholde de fornødne funktioner.

Løfte om ny tidsplan fra CSC Danmark A/S

CSC Danmark A/S sendte et brev til Adam Wolf den 16. september 2007 ([bilag 37](#)) hvori man lovede at fremsende en detaljeret plan senest fredag den 21. september 2007.

Orientering til Finansudvalget om forsinkelserne

Af et udkast til aktstykke vedrørende tinglysning af 20. september 2007 ([bilag 38](#)) fremgår, at der anmodes om at en besparelse på 44,1 mio. kroner som domstolene var pålagt i 2001 skulle annulleres, idet dele af projektet om digital tinglysning ville blive forsinket på grund af forsinkelser fra leverandørens side. Det fremgår af samme udkast, at Domstolsstyrelsen havde måttet konstatere, at det var særdeles vanskeligt at fastholde kvalificerede tinglysningsmedarbejdere.

Domstolsstyrelsen vurderede, at projektets risikoprofil var forøget og henviste bl.a. til vanskeligheden med at fastholde medarbejdere, idet det var en forudsætning for at kunne sætte det digitale tinglysningsystem i drift, at tinglysning i den daværende tingbog var afsluttet. Det var en risiko, som ville blive aktualiseret yderligere, hvis tidspunktet for idriftsættelse blev udskudt.

Orientering til den finansielle sektor m.m.

Domstolsstyrelsens direktør svarede den 28. september 2007 ([bilag 39](#)) på den henvendelse, der var fremkommet fra Finansrådet og Realkreditrådet den 12. september 2007.

Indledningsvis oplyste Adam Wolf, at det nye system ville blive leveret, så det kunne tages i brug den 25. marts 2008. Han oplyste også, at konsulentfirmaet Devoteam mente, at projektet med de seneste ændringer var blevet betydeligt mere sårbart over for yderligere hændelser. På den baggrund havde Domstolsstyrelsen besluttet at fastholde idriftsættelsen vedrørende tingbogen for fast ejendom til den 25. marts 2008, men samtidig tage et skridt til at fastholde de nuværende tinglysningsmedarbejdere i et sådant omfang, at

vi ikke alene vil kunne håndtere den noget større mængde dokumenter, der vil udgå til manuel behandling, men også så vi vil kunne håndtere alle dokumenter, hvis det måtte vise sig, at alene digitaliseringen måtte blive gennemført.

I et overbragt brev af 5. oktober 2007 fra Finansrådet og Realkreditrådet til Domstolsstyrelsens direktør (bilag 40) anførtes, at den samlede finanssektor vurderede, at der med den fremlagte plan tegnede sig en meget risikabel implementering af elektronisk tinglysning den 25. marts 2008. Det anførtes videre, at e-TL-projektet nu var meget tæt på en situation, hvor det ikke - som det hele tiden havde været en forudsætning - var muligt at udvikle og teste systemer hos de eksterne interessenter.

Denne skrivelse blev fulgt op med et brev af 15. oktober 2007 fra Finansrådet og Realkreditrådet til Domstolsstyrelsens direktør (bilag 41).

Orientering til brugergruppen

Nogle dage forinden var der møde i brugergruppen vedrørende digital tinglysning, nemlig den 12. oktober 2007 (bilag 42).

I dette møde orienterede Adam Wolf om at der var god fremdrift i projektet, men at CSC Danmark A/S havde været ramt af udskiftning af nøglemedarbejdere, hvilket betød, at Domstolsstyrelsen havde revideret planerne. Forudsætningen var fortsat overgang til digital tinglysning den 25. marts 2008 med begrænset funktionalitet og udskydelse af andre bøger end tingbogen. Han oplyste også, at den digitale tinglysning ville koncentrere den automatiske prøvelse om de store strømme af pantebreve.

Søren Sørup Hansen oplyste, at det var vigtigt at forstå, at der var en forventning om 30 % manuel behandling og ikke 100%. Han oplyste, at man måtte skære i automatiseringen, således at automatiseringsprocenten ville blive mindre. Automatiseringen skulle være på pantebrevssiden. Adkomster og servitutter skulle udtages til manuel behandling. På spørgsmål om forventet ekspeditionstid oplystes følgende:

Sørup forventer, at vi kan holde os inden for de 10 dage som står i loven. Sørup forventer at almindelige skøder kommer på hurtigt efter 25. marts. Understreget at digitaliseringen vil

være klar, hvilket også sparer tid hos Tinglysningssretten.

Sørup understregede, at det er svært at sige, hvad der sker, når man sætter et system i sving, men at der ikke er forventninger om længere behandlingstider.

Adam informerede om, at DSS er trygge ved at de godt kan holde medarbejdere nok, til at overholde loven. Der er dog usikkerhed ved konverteringsbølger.

Notat om forsinkelser

I et notat af 15. oktober 2007 ([bilag 43](#)) om forsinkelser vedrørende udvikling af tinglysningssystemet fremgår, at Domstolsstyrelsen ansøgte om annullering af en planlagt besparelse i 2008 på 44,1 mio. kroner på grund af udskydelsen af tinglysningssystemet. Samtidig blev der ansøgt om en ekstra bevilling på 15 mio. kroner til afholdelse af udgifter til skanning af papirbaserede dokumenter i en to måneders periode som følge af forsinkelsen. Notatet omhandler samtidig vanskelighederne ved at fastholde kvalificerede tinglysningssmedarbejdere.

Diskussioner på projektledelsesmøder

I et projektledelsesmøde den 31. oktober 2007 ([bilag 44](#)) anførte Karin Ifanger fra CSC Danmark A/S bl.a., at der fortsat var betydelige forretningsmæssige afklaringer som udestod og at beslutninger kontinuerligt blev ændret fra Domstolsstyrelsens side.

Sørup Hansen udtrykte bekymring om status på projektet og var forundret over at CSC Danmark A/S manglede afklaringer om forretningslogik, som havde været drøftet siden foråret.

I et projektledelsesmøde den 5. november 2007 ([bilag 45](#)) udtrykte Jens Hvidberg fra Devoteam bekymring for om der overhovedet var tid til en test. Han bemærkede, at den plan, som tidligere blev fremlagt, kun havde kort tid til idriftsættelse.

Fælles beslutningsnotat med den finansielle sektor

Mellem disse projektledelsesmøder fremkom et fælles beslutningsnotat af 2. november 2007 på baggrund af et møde mellem Domstolsstyrelsen og finanssektoren den 1. november 2007 ([bilag 46](#)). Beslutningsnotatet var forårsaget af den uro og bekymring, som finanssektoren havde givet udtryk for.

BESLUTNING OM UDSÆTTELSE

Orientering i styregruppemøde

Den 26. november 2007 afholdtes leverandørstyregruppemøde (bilag 47). I dette møde bemærkede Adam Wolff, at beslutningen om udsættelse af projektet skulle behandles i Folketinget, formentlig den kommende uge.

Orientering til Finansudvalget

I et aktstykke af 27. november 2007 (bilag 48) anmodedes om Finansudvalgets tilslutning til at udsætte digitaliseringen af tinglysningen, idet det blev oplyst, at leverandøren tidligst ville kunne levere systemet vedrørende fast ejendom den 1. november 2008.

I samme aktstykke gav Justitsministeriet en status til Finansudvalget om den løbende udvikling og ibrugtagning af det digitale tinglysningssystem.

Om de økonomiske konsekvenser anførtes, at udskydelsen ville indebære merudgifter på 80,1 mio. kroner i 2008, men at der fra 2009 og frem skønnedes fortsat at være et besparelspotentiale ved tinglysningsreformen på 90,2 mio. kroner årligt.

Af den samlede merudgift på 80,1 mio. kroner skyldtes 45,1 mio. kroner, at den forudsatte effektiviseringsgevinst i 2008 ikke kunne realiseres på grund af udskydelsen. Dette skyldtes, at den daværende tinglysning skulle opretholdes i yderligere 7 måneder for så vidt angår fast ejendom og i yderligere 9 måneder for så vidt angår de ”små tingbøger”. Derfor ville det i en periode på op til 9 måneder være nødvendigt at fastholde de daværende årsværk. Desuden ville der være andre udgifter.

Den resterende merudgift på 35 mio. kroner af den samlede merudgift på 80,1 mio. kroner skyldtes, at der skulle foretages løbende skanning af tinglysningsgenparter i 7 måneder længere end forventet.

Aktstykket indeholder en omtale af risiko. Det fremgår, at Domstolsstyrelsen vurderede, at udviklingen af det digitale tinglysningssystem havde ændret sig fra en samlet middel risikoprofil på 3 til en risikoprofil på 4 på grund af øget risiko på leverandørsiden og i forhold til interessenterne. Endvidere var risikovurderingen ved de organisatoriske forhold stadig relativ høj. Det bemærkes, at risikovurderingen skete i henhold til Finansministeriets ”Vejledning om risikovurderingen af it-projekter”, hvor 1 er laveste risikoniveau og 5 det højeste.

Aktstykket omtalte vanskeligheden ved at fastholde medarbejdere med tinglysningserfaring ved landets byretter som en relativ høj organisatorisk risiko. Aktstykket omtalte ikke risikoen med hensyn til manuel behandling efter idriftsættelse af digital tinglysning.

PROJEKTETS FORTSÆTTELSE

Risikolog

Fra et vist tidspunkt i projektarbejdet udarbejdedes en såkaldt "risikolog" for e-TL.

Den risikolog der foreligger for 21. december 2007 ([bilag 49](#)) omtaler som risiko nr. 23 et stort antal af manuel prøvelse i forhold til antal medarbejdere. I beskrivelsen af konsekvenserne af denne risiko fremgår følgende:

Konsekvensen af, at én eller flere af de øvrige identificerede risici udløses, kan være at der bliver et langt større omfang af manuel prøvelse end tidligere antaget. For DSS vil det betyde, at der givetvis skal bruges et betydeligt antal medarbejdere til at håndtere dette. Det vil endvidere have kritisk betydning for de professionelle aktørers planlagte optimering af deres individuelle forretningsprocesser. Et spørgsmål er, om den nye Tinglysningret reelt har mulighed for i tilstrækkeligt omfang at efterleve den aftalte ekspeditionstid.

Forud for det næste projektledelsesmøde af 7. januar 2008 ([bilag 50](#)) havde Lars Anker fra Devoteam fremsendt bemærkninger til risikologgen. Disse bemærkninger redegjorde for, at tidsplanen var endog meget streng, og at det derfor var nødvendigt, at CSC Danmark A/S udarbejdede en beredskabsplan. Det blev aftalt, at risikologgen i fremtiden skulle inkluderes i den ugentlige statusrapport.

Samråd i Finansudvalget, overholdelse af leveringsfrister

I leverandørstyregruppemødet af 21. januar 2008 ([bilag 51](#)) orienterede Adam Wolf om, at der havde været samråd i Finansudvalget den 17. januar og at dette forventeligt havde resulteret i nogle spørgsmål. Selv om der var god forståelse for projektets udsættelse, var det nu ifølge Adam Wolf fuldstændig afgørende at projektet fremover kunne leve op til de leveringsfrister, som var aftalt.

Til brug for Justitsministerens besvarelse af spørgsmål fra Finansudvalget foreligger et bidrag fra Domstolsstyrelsen ([bilag 52](#)) som blev sendt med en e-mail af 23. januar 2008 fra Niels Juhl til John Vestergaard og Anja Kjær.

Opdatering af risici, beredskabsplan, presset tidsplan

I en statusrapport af 21. januar 2008 ([bilag 53](#)) havde man vedlagt en opdateret risikolog. Det fremgår, at der nu var identificeret 7 risici, der var kategoriseret som meget kritiske.

Som risiko nr. 2 i denne risikolog er anført kort testtid således at der ikke ville være tilstrækkelig tid til at rette problemer inden løsningen gik i drift. Det kunne medføre it-problemer i tinglysningsprocesser hos eksterne parter. Problemerne ville belaste Tinglysningsretten og kræve mere personale til at besvare henvendelser. Tiltroen til løsningen ville forsvinde og der ville blive politisk blæst om løsningen.

Som risiko nr. 23 var anført et stort omfang af manuel prøvelse i forhold til antal medarbejdere. Beskrivelsen af konsekvenserne af denne risiko var den samme som i den tidligere risikolog, jf. ovenfor.

I en statusrapport til styregruppen af 15. februar 2008 ([bilag 54](#)) anførte Leif Ekdahl fra CSC Danmark A/S, at projektets tidsplan fortsat var meget streng. Der var i den forløbne måned generelt brugt megen tid på at etablere "fundamentale projektstyrings- og rapporteringsframework" samt at indkøre de mange nye medarbejdere på projektet.

I leverandørstyregruppemødet af 18. februar 2008 ([bilag 55](#)) var der en særskilt drøftelse om den hidtidige risikolog og en ny risikolog. Det blev besluttet, at CSC Danmark A/S til næste aflevering skulle sikre, at alle risici ville indgå i den nye aftalte risikolog. Der var enighed om, at tidsforløbet i projektet var ekstremt presset, og at det ville være tilfældet i hele projektets levetid.

Ovenfor er omtalt, at CSC Danmark A/S skulle udarbejde en beredskabsplan. Der foreligger en beredskabsplan af 4. april 2008 i en såkaldt version 1.1 ([bilag 56](#)). På side 3 fremgår, at hovedtidsplanen for "e-TL fase 1a" afsluttes med "Go Live 21-11-2008" ("Go Live" betyder det tidspunkt, hvor systemet skulle sættes i drift) og en efterfølgende driftsprøve. Det fremgår videre, at dette tidspunkt var "missionskritisk for DSS".

Orientering til brugergruppen, april 2007

Den 28. april 2008 var der møde i brugergruppen ([bilag 57](#)). I dette møde oplyste Søren Sørup Hansen, at projektet var kommet sig godt over udmeldingen om forsinkelsen fra ultimo 2007, og at CSC Danmark A/S havde fået bemanded projektet godt med dygtige medarbejdere der nu var kommet godt ind i projektet og tinglysningen. Den nye planlagte idriftsættelsesdato var 21. november 2008.

På spørgsmål fra Henrik Høpner, Danske Boligadvokater, om automatiseringsgraden svarede Søren Sørup Hansen som følger:

Sørup svarede, at den generelt bliver omkring 69-70 %, men det bliver meget forskelligt for forskellige typer af dokumenter. På de almindelige ting - pantebreve på parcelhuse, aflysninger etc. vil der være en meget høj automatiseringsgrad. Men det afhænger også meget af den løsning som de eksterne benytter. Vælger man den eksterne portal vil der være en høj grad af automatisering men vælger man en system-til-systemløsning med for megen fleksibilitet, vil meget blive udtaget til manuel behandling.

Med hensyn til tidsplanen oplyste Adam Wolf, at Domstolsstyrelsens store udfordring var, at det på grund af manglende medarbejdere ville blive meget vanskeligt for Domstolsstyrelsen, hvis 21. november 2008 som idriftsættelsestidspunkt ikke kunne holde. De særlige fratrædelsesordninger kunne ikke forlænges ud over 2008.

Henrik Høpner spurgte til et bedre varsel i tilfælde af yderligere forsinkelser, hvortil Adam Wolf svarede følgende:

Adam svarede, at tidsplanen er stram men realistisk. Situationen i efteråret 2007 var at CSC meldte sent ud med problemerne - dette ville ikke ske igen på grund af den strammere projektstyring. Der kan ikke gives en garanti men projektet er på sporet. Der vil blive varslet så tidligt det er muligt i dialog med de involverede.

Endelig spurgte Henrik Høpner til spørgsmålet om udtagelse til manuel prøvelse. Her svarede Søren Sørup Hansen, at der ville komme en generel bemærkning, hvis en tinglysning var udtaget til manuel behandling, men ikke en specificering som sådan.

Henrik Høpner bemærkede om kommunikationsmaterialet, at de fire hovedbudskaber i notatet burde være mere spidse. Bl.a. foreslog han følgende:

Tinglysning bliver hurtigere - men kun hvis dokumentet ikke bliver udtaget til manuel behandling.

Drøftelser om status og risici på styregruppemøder maj og juni 2007

Leif Ekdahl fra CSC Danmark A/S redegjorde i et leverandørstyregruppemøde 5. maj 2008 ([bilag 58](#)) den overordnede projektstatus. Projektet levede op til tidsplanen, men tidsplanen var stram og ville være det i hele projektets løbetid. Lars Anker fra Devoteam efterspurgte en fremdriftsrapportering, som CSC Danmark A/S tidligere havde lovet.

I leverandørstyrergruppemøde den 9. juni 2008 (bilag 59) blev der enighed om at anbefale én måneds testtid således at det såkaldte "Go live" tidspunkt blev fastsat til den 1. januar 2009.

Til dette styrergruppemøde er vedhæftet en opdateret risikolog, der som risiko nr. 4 angav det korte testforløb, hvilket ville føre til it-problemer i tinglysningsprocesser hos eksterne parter. Dette ville belaste Tinglysningsretten og kræve mere personale til at besvare henvendelser. Som risiko nr. 18 var angivet stort omfang af manuel prøvelse i forhold til antal medarbejdere. Bemærkningerne til denne risiko svarer til de bemærkninger, der tidligere var anført.

Betænkelighed i den finansielle sektor

Den 4. juni 2008 havde Finansrådet og Realkreditrådet skrevet til Adam Wolf, Domstolsstyrelsen (bilag 60). I dette brev kritiserede man afvigelser fra tidsplanen og henviste i øvrigt til et møde den 3. juni 2008 med deltagelse af direktionserne i Finansrådet og Realkreditrådet samt direktionserne i Domstolsstyrelsen og CSC Danmark A/S. Brevet omtaler en alternativ implementeringsplan fra Domstolsstyrelsens side med bemærkning om, at Finansrådet og Realkreditrådet fandt denne plan urealistisk. Brevet sluttede således:

Vi ser således med bekymring og alvor på denne sag og vil på den baggrund bede om, at vi snarest afholder et møde - gerne i morgen grundlovsdag 5. juni 2008 med henblik på at have en endelig afklaring senest den 11. juni 2008.

I et svar af 12. juni 2008 (bilag 61) fastholdt Domstolsstyrelsen, at idriftsættelsen af den elektroniske tingbog ikke kunne udsættes ud over den 21. november 2008. For at imødekomme den finansielle sektors behov for en 3 måneders testperiode havde Domstolsstyrelsen dog tilbudt at skubbe implementeringen i en måned således at idriftsætningen ville skulle finde sted 1. januar 2009. Det bemærkedes herefter:

Allerede en sådan udsættelse til 1. januar 2009 ville utvivlsomt give Domstolsstyrelsen betydelige problemer, idet de medarbejdere, der i dag er beskæftiget med tinglysning ved landets byretter, må forventes at fratræde løbende over sommeren og efteråret. Domstolsstyrelsen har imidlertid mulighed for at fastholde et antal rutinerede tinglysningsmedarbejdere, der er ansat med en særlig fratrædelsesordning, indtil udgangen af 2008. Disse medarbejdere kan ikke fastholdes ud over 31. december 2008, og uden disse vil det være særdeles vanskeligt at opretholde en tilfredsstillende tinglysning.

Den finansielle sektor fremkom i løbet af juli 2008 med en henvendelse, som Adam Wolf, Domstolsstyrelsen, besvarede i en skrivelse af 19. august 2008 (bilag 62).

Orientering til byretspræsidenterne

Søren Sørup Hansen redegjorde i en e-mail af 4. juli 2008 til byretspræsidenterne for den nye implementeringsplan for det digitale tinglysningssystem ([bilag 63](#)). Redegørelsen indeholder bl.a. bemærkninger om den såkaldte "lukkeperiode", hvor der ikke kunne ske tinglysning hverken i det nye eller det gamle tinglysningssystem.

Drøftelser i styregruppen august 2008 (ny releaseplan, tests og risici)

Den 11. august 2008 var der møde i leverandørstyregruppen ([bilag 64](#)). Her diskuterede man en ny "releaseplan". Adam Wolf mente, at det var kritisk, at CSC Danmark A/S havde ændret i releaseplanen så kort tid efter, at aftalen om en ny plan var indgået. Det blev besluttet ikke at gennemføre en decideret test i Domstolsstyrelsen af release 2. Man diskuterede også risikobilledet og beredskab. Herunder diskuterede man risikoen for kritiske fejl. Man forventede, at Domstolsstyrelsens medarbejdere ikke ville være fuldt uddannede ved "Go-Live" fordi uddannelse i elektronisk tinglysning først forventedes at finde sted kort før idriftsættelse. Lars Anker fra Devoteam efterlyste en opdatering af risikobilledet fra CSC Danmark A/S.

I en agenda til styregruppemøde af 11. august 2008 ([bilag 65](#)) var anført som en del af risikobilledet en manglende forståelse hos Domstolsstyrelsen og de eksterne parter vedrørende hurtig fastfrysning, og at leverandøren fandt, at Domstolsstyrelsen var flaskehals for beslutninger.

Devoteam fremkom 24. august 2008 med et udkast til en beredskabsplan ([bilag 66](#)).

Dette udkast omhandler bl.a. risikoen for at den oprindeligt forudsatte automatisering måtte svigte, hvilket ville medføre behov for flere personer til at tinglyse, anslået mellem 200 og 300 personer i stedet for de planlagte 150. Det blev anført, at ekspeditionstiden for de manuelle behandlinger ville forøges afhængig af graden af manglende færdiggørelse af systemet.

Devoteam kommenterede også risikoen for, at Domstolsstyrelsen havde forudsat for høj en automatiseringsgrad. Herom anførtes bl.a. følgende:

Dette opdages først efter idriftsættelsen! Det vil sandsynligvis først blive erkendt 2-3 måneder efter idriftsættelsen, idet man i de første indtil 3 måneder af drift med det nye system vil bruge kræfter på indkøringen af dette.

Devoteam anførte, at konsekvensen ville blive længere ekspeditionstid. Ifølge Devoteam var der to muligheder for at afbøde risikoen. Dels flere medarbejdere i Hobro, dels flere automatiske kontroller til e-TL. Devoteam påpegede, at Domstolsstyrelsen måtte afklare, hvad de acceptable ekspeditionstider måtte være under de givne forhold.

Derudover advarede Devoteam om risikoen for mangel på personale i Tinglysningsretterne indtil 25. marts 2008, det dengang planlagte idriftsættelsestidspunkt. Devoteam anførte, at konsekvensen ville være en stigende ekspeditionstid i det gamle tinglysningssystem.

Orientering til brugergruppen (september 2008)

Den 1. september 2008 var der møde i brugergruppen ([bilag 67](#)). I dette møde orienterede Søren Sørup Hansen om begrundelsen for ændringen af tidsplanen. Af referatets side 4 fremgår følgende:

Der er sat mange flag på ejendomme, hvilket medfører at disse - første gang der tinglyses på en sådan ejendom - udtages til manuel tinglysning.

I samme møde orienterede Søren Sørup Hansen om, at haven omkring Tinglysningsrettens bygninger var ved at blive anlagt.

Styregruppemøder i september

Et udkast til agenda til styregruppemøde 1. september 2008 ([bilag 68](#)) indeholder en risikooversigt, hvorunder der om risiko nr. 18 (manuel prøvelse) anførtes følgende:

Konsekvens af at øvrige identificerede risici udløses, kan give et langt større omfang af manuel prøvelse end tidligere antaget. CSC Danmark A/S og DSS bør prioritere færdiggørelse af brugerformular højt. Kan sikre en højere grad af automatisering.

Under styregruppemødet den 1. september 2008 ([bilag 69](#)) fremgår under pkt. 3 om risikobillede og beredskab, at der blev konstateret fejl i præsentationen. Det blev aftalt, at CSC Danmark A/S skulle sikre et opdateret og korrekt risikobillede til præsentation for styregruppen i næste møde.

Adam Wolf orienterede om, at han havde været i Folketinget til møde med forligskredsen, og at der var accept med hensyn til at udskyde idriftsættelsen til januar 2009.

I leverandørstyregruppemøde den 15. september 2008 ([bilag 70](#)) indledte Adam Wolf mødet med at udtrykke bekymring for projektets fremdrift. Han understregede behovet for en realistisk vurdering af projektets status.

Under punktet om risikobillede og beredskab var der drøftelse af risiko nummer 25 og risiko nummer 37. Der var ingen drøftelse af risikoen for forøget mængde af sager til manuel behandling.

NYE FORSINKELSER

Indstilling til Finansudvalget, udskydelse til 12. januar 2009

Den 15. september 2008 afgav et aktstykke vedrørende udvikling af det ny tinglysningssystem med en indstilling om at udskyde idriftsættelsestidspunktet til den 12. januar 2009 ([bilag 71](#)). I aktstykket oplystes, at Domstolsstyrelsen fastholdt projektets overordnede risikovurdering. Der er ingen omtale af risikoen for en forøget mængde af sager til manuel behandling.

Fortroligt notat om yderligere udskydelse

Den 10. oktober 2008 sendte Domstolsstyrelsen et fortroligt notat til Justitsministeriet om eventuel udskydelse af idriftsættelsen af den digitale tinglysning ([bilag 72](#)).

Det fremgår af notatet, at det nu var usikkert, om systemet kunne sættes i drift den 12. januar 2009, og at der var en reel risiko for en udskydelse i mindst 3 måneder.

Af notatet fremgår yderligere:

Der er oprindeligt aftalt en effektiviseringsgevinst ved centralisering og digitalisering af tinglysningen på ca. 200 årsværk. I den forbindelse er domstolenes bevillinger fra 2009 pålagt et årligt effektiviseringskrav på 94,6 mio. kroner (2009 p/l), heraf 79,7 mio. kroner på lønsum og 15,0 mio. kroner på øvrig drift.

Som følge af udskydelsen af idriftsættelsen kan domstolene ikke indhente de pålagte effektiviseringskrav og skal på den baggrund anmode om at effektiviseringskravet annulleres for en periode på 6 måneder svarende til 47,3 mio. kroner, heraf 39,9 mio. kroner på lønsum.

Herudover vil domstolene få væsentlige merudgifter til forskellige fastholdelsestiltag samt merudgifter til efterskanning af tinglysningsdokumenter m.v.

Drøftelse i styregruppemøde om ny tidsplan

I et leverandørstyregruppemøde den 27. oktober 2008 ([bilag 73](#)) indledte Adam Wolf mødet med at give udtryk for, at det var uacceptabelt og utroværdigt, at en status, som var givet 4 uger tidligere, viste sig ikke at holde stik, og at det gav indtryk af, at CSC Danmark A/S havde tilbageholdt oplysninger. Adam Wolf anførte videre, at det burde give anledning til selvransagelse og overvejelser om, hvorvidt det risikobillede, som styregruppen havde været præsenteret for, var realistisk. I styregruppemødet diskuterede man en ny tidsplan, herunder udskydelse af idriftsættelsestidspunktet til 1. oktober 2009.

Den 28. oktober 2008 foreligger et notat fra Domstolsstyrelsen om udskydelse af den digitale tinglysnings ikrafttræden ([bilag 74](#)). Af notatet fremgår bl.a., at der blandt parterne i projektet var enighed om, at den daværende tidsplan indeholdt en væsentlig risiko for fejl og startvanskeligheder. Derfor var der enighed om at opstille en revideret tidsplan, hvorved idriftsættelsen af digital tinglysning blev udskudt fra 12. januar 2009 til primo september 2009.

Det fremgår endvidere af notatet, at udskydelsen ville indebære, at domstolene ikke kunne indhente de pålagte effektiviseringskrav og derfor måtte anmode om en udskydelse svarende til ca. 65,0 mio. kroner, heraf 55,1 mio. kroner på lønsum. Endvidere ville domstolene få væsentlige merudgifter til forskellige fastholdelsestiltag samt merudgifter til efterskanning af tinglysningsdokumenter m.v.

Aftale med den finansielle sektor om ny tidsplan

Mellem Domstolsstyrelsen, CSC Danmark A/S, Realkreditrådet og Finansrådet blev 30. oktober 2008 aftalt en ny plan for implementering af den digitale tingbog ([bilag 75](#)). Af denne aftale fremgår bl.a., at det daværende tinglysningssystem skulle fortsætte, under forudsætning af Folketingets godkendelse, uændret indtil primo september 2009. Endvidere fremgår følgende:

og at Domstolsstyrelsen ikke kan love, at dette vil ske med de nuværende sagsbehandlingstider, idet det kan blive endog meget vanskeligt at fastholde den fornødne ekspertise til håndtering af tinglysningsopgaven

Internt notat om fastholdelse af personale

Et internt notat af 31. oktober 2008 fra Domstolsstyrelsen til Justitsministeriet omhandler forskellige spørgsmål, som Finansministeriet havde stillet om projektets forsinkelse ([bilag 76](#)). Af notatet fremgår bl.a., at Finansministeriet havde sat spørgsmålstegn ved, om det var nødvendigt at forlænge 210 årsværk for at sikre tinglysningen. Notatet konkluderede herom følgende:

Domstolsstyrelsen anser det fortsat for nødvendigt af hensyn til opretholdelse af en sikker tinglysning i 2009, at fastholde 220 årsværk i tinglysningen ved byretterne også i 2009.

Orientering om udsættelse til brugergruppen

I et møde i brugergruppen den 3. november 2008 ([bilag 77](#)) orienterede Adam Wolff om udsættelsen af projektet og angav som årsager til udsættelsen følgende:

- En tidsplan hvor en stigende parallelisering af test ikke giver mulighed for at sikre et tinglysningssystem af en tilstrækkelig høj kvalitet
- Leverandørens forsinkelse af væsentlige dele af systemet
- Stadig udskydelse af systemfunktionalitet til tidspunkter tæt på idriftsættelsen, der yderligere skaber usikkerhed om tinglysningssystemets kvalitet
- Generelt for lidt tid til test

Udkast til aktstykke om udsættelse

Den 7. november 2008 fremsendte Domstolsstyrelsen et udkast til aktstykke til Justitsministeriet ([bilag 78](#)) med en anmodning om at udsætte idriftsættelsen. Af aktstykket fremgår følgende:

Udskydelsen indebærer merudgifter på 129,1 mio. kroner i 2009. De økonomiske konsekvenser af udskydelsen indarbejdes på ændringsforslag til finansloven for 2009. Fra 2010 og frem skønnes der fortsat at være et besparelspotentiale ved tinglysningssystemets kvalitet på 94,6 mio. kroner årligt (2009 p/l).

Under risikovurderingen af projektet er det om organisatoriske forhold anført, at den reviderede idriftsættelsesdato ville indebære markante udfordringer i forhold til den nødvendige fastholdelse af medarbejdere for at sikre driften af det gamle tinglysningssystem frem til september 2009. Risikoen for en forøget mængde sager til manuel behandling er ikke omtalt.

I forbindelse med Finansloven fra 2009 fremkom ikke nogen afklaring af økonomien i forbindelse med udskydelsen af digital tinglysning. I en information af 12. november 2008 ([bilag 79](#)) anførte Adam Wolf, at Domstolsstyrelsen derfor ville rykke Justitsministeriet og Finansministeriet for en afklaring snarest.

Udgifterne ved at udskyde idriftsættelsen af det digitale tinglysningssystem blev yderligere belyst i et notat af 12. november 2008 ([bilag 80](#)).

Overvejelser om risiko i styregruppen i november 2008

I en agenda til styregruppemøde af 10. november 2008 ([bilag 81](#)) fremgår under risikooversigten som risiko nummer 1, at idriftsættelsestidspunktet ("Go-Live") var missionskritisk for Domstolsstyrelsen.

Om risiko nummer 4, det korte testforløb som ville belaste Tinglysningssystemet og kræve mere personale til at besvare henvendelser, fremgår, at det kunne "lukkes", fordi testforløbet var forlænget ganske væsentligt.

Om manuel prøvelse er under risikopunkt nummer 18 anført en risiko for stort omfang af manuel prøvelse i forhold til medarbejdere. Herefter anførtes, at alt omkring brugerformularer så ud til at være på plads, så imødegåelsen var uproblematisk. Det anførtes dog også, at risikoen for, at meget ville gå til manuel behandling, fortsat bestod.

Under leverandørstyremøde den 17. november 2008 ([bilag 82](#)) var der drøftelse om risikobillede og beredskab. Adam Wolf udtrykte bekymring over at risikoen i forbindelse med hovedtidsplanen, risikopunkt nummer 1, så kort tid efter udmeldingen af en ny plan, var sat til gul risiko. Leif Ekdahl fra CSC Danmark A/S gav i samme møde udtryk for, at testen af systemet var tidspresset, og at Domstolsstyrelsen derfor måtte påregne, at der ville være fejl.

I et projektledelemøde den 1. december 2008 ([bilag 83](#)) redegjorde Leif Ekdahl fra CSC Danmark A/S for, at udviklingen af den såkaldte R-4.1 var lidt bagud i forhold til planen. Adam Wolf udtrykte bekymring. Lars Anker Devoteam bad om en bemandingsoversigt for CSC Danmark A/S, hvilket blev afslået. Adam Wolf gav udtryk for, at det gav anledning til bekymring, og at det kunne bidrage til et tillidsfuldt samarbejde, hvis CSC Danmark A/S ville udlevere oversigten.

Spørgsmål fra Finansudvalget vedrørende risikovurdering

Finansudvalget havde 5. december 2008 stillet spørgsmål om den høje risikovurdering. Justitsministeriets besvarelse forelå 16. december 2008 ([bilag 84](#)). Notatet omhandler bl.a. den mange gange tidligere omtalte risiko med hensyn til organisatoriske forhold og markante udfordringer med at fastholde medarbejdere for at sikre driften af det gamle tinglysningsystem frem til september 2009. Besvarelsen omhandler ikke risikoen for en forøgelse af sager til manuel behandling efter idriftsættelsen af det digitale system.

PROJEKTETS FORTSÆTTELSE I 2009

Overvejelser om gradvis idriftsættelse

Et notat af 2. januar 2009 ([bilag 85](#)) omhandler spørgsmålet om gradvis idriftsættelse.

Det fremgår af notatet, at der havde vist sig et behov for en periode på ca. 2 uger til konvertering af data, en periode hvor det gamle system skulle være lukket. Da der ikke kunne påregnes mulighed for en længere lukkeperiode end ca. 2 uger, kunne det blive vanskeligt at afslutte al sagsbehandling i det gamle system.

Det fremgår også at notatet, at den seneste udsættelse af idriftsættelsen kunne betyde, at det ville blive vanskeligt i løbet af 2009 at fastholde den hidtidige korte ekspeditionstid, da mange rutinerede

medarbejdere forventedes at forlade tinglysningskontorerne. Dette kunne medføre betydelige restancer umiddelbart før idriftsættelsen af den digitale tingbog. Domstolsstyrelsen havde derfor anmodet CSC Danmark A/S om at vurdere en alternativ løsning som er nærmere beskrevet i notatet.

Personalemæssig normering i Tinglysningsretten

Den personalemæssige normering af Tinglysningsretten blev behandlet i et notat af 13. januar 2009 fra Søren Sørup Hansen (bilag 86). Søren Sørup Hansen gav udtryk for, at Tinglysningsretten med flytningen til nye lokaler i april måned samme år ville have behov for at udnytte normeringen på 122 årsværk fuldt ud.

Han nævnede samtidig:

Der gøres tillige opmærksom på, at normeringen er baseret på de i Tinglysningsudvalget betænkning forudsatte forbrugsmønstre, hvorfor ændringer i disse - f.eks. ved væsentlig større brug af fuldmagtsordningen - ville kunne medføre akut behov for yderligere årsværk.

Jens Pilegaard Sonne, Domstolsstyrelsen kommenterede Søren Sørup Hansens henvendelse i en e-mail af 19. januar 2009 (bilag 87) til bl.a. Adam Wolf.

Risikoovervejelser januar-marts 2009

I en agenda til styregruppemøde af 19. januar 2009 (bilag 88) udarbejdet af Ulla Tonne, CSC Danmark A/S fremgår af risikooversigten, at risikoen for stort omfang af manuel prøvelse i forhold til antal medarbejdere, var reduceret.

I styregruppemøde den 26. januar 2009 (bilag 89) redegjorde Ulla Tonne for, at projektets fremdrift var som planlagt, men at den samlede opgave var vokset, dels på grund af underestimering af kompleksiteten, dels på grund af ændringsønsker.

Fra Ulla Tonne, CSC Danmark A/S, foreligger en agenda til styregruppemøde af 23. februar 2009 (bilag 90). Der er til denne agenda vedhæftet en risikobeskrivelse, hvoraf bl.a. fremgår, at det korte testforløb kunne medføre, at Domstolsstyrelsen og den finansielle sektor måtte påbegynde testen med kendte udestående systemfejl, hvilket ville vanskeliggøre og forsinke testen. Som risiko nummer 27 var anført, at leverandøren - det vil sige CSC Danmark A/S - begyndte at føle, at Domstolsstyrelsen var blevet flaskehals for beslutninger, hvilket f.eks. betød at beslutninger om brugergrænseflader, der allerede var afklaret, blev taget op til diskussion igen. Som risiko nummer 33 anførtes, at der var for kort tid til at uddanne Domstolsstyrelsens sagsbehandlere.

I en agenda til styregruppemøde af 9. marts 2009 fra CSC Danmark A/S, Ulla Tonne, ([bilag 91](#)) anførtes som risiko nummer 50, at Tinglysningssretten ikke ville kunne afslutte alle sager før idriftsættelsen af det digitale system.

Som risiko nummer 51 anførtes følgende:

Tinglysningssretten kan ikke behandle sager i e-TL hurtigt nok på grund af personalemangel eller omfanget af manuel prøvelse som følge af lav datakvalitet.

Under leverandørstyregruppemøde af 9. marts 2009 ([bilag 92](#)) gennemgik Ulla Tonne under punktet om risikobillede og beredskab projektets status. Hun konkluderede, at oversigten om risici alene viste risici, som var røde eller med forøget risiko. Hun oplyste, at risiko nummer 50 - at Tinglysningssretten ikke kunne afslutte alle sager i det gamle system før idriftsættelsen - var en ny risiko. Det blev aftalt, at CSC Danmark A/S skulle analysere muligheden for en gradvis igangsættelse af det digitale tinglysningssystem.

Forvirring om idriftsættelsestidspunktet

I Domstolsstyrelsen var etableret en såkaldt tinglysningss-taskforce. Til brug for denne gruppes møde den 30. marts 2009 foreligger en dagsorden af 20. marts 2009 ([bilag 93](#)). Som et af punkterne var anført en nødplan, idet der var usikkerhed ved embederne om, hvorvidt Domstolsstyrelsen havde udarbejdet en nødplan. Der blev rejst forskellige spørgsmål om tinglysning i det gamle system, om Tinglysningssrettens kapacitet til at overtage flere kredse m.m. Det fremgår også, at der var forvirring på baggrund af forskellige udmeldinger om idriftsættelsestidspunktet.

Dårlig datakvalitet

I et leverandørstyregruppemøde den 23. marts 2009 ([bilag 94](#)) omtalte Adam Wolf tilbagemeldinger om dårlig datakvalitet. Søren Sørup Hansen nævnede, at dette problem skyldtes, at datakvaliteten i det gamle tinglysningssystem var dårlig. Ulla Tonne nævnede eksempler på, at der var foretaget korrekt konvertering, men at der var fejl i visningen af dato i brugergrænsefladen.

Den dårlige datakvalitet betød sidenhen, at et stort antal sager måtte udtages til manuel behandling.

Henvendelse fra den finansielle sektor om testperiode

Den 19. marts 2009 havde Realkreditforeningen, Finansrådet og Realkreditrådet rettet henvendelse til Justitsministeriets departementschef om status vedrørende projektet om digital tinglysning.

Departementschefen besvarede denne henvendelse i en skrivelse af 3. april 2009 til direktør Karsten Beltoft, Realkreditforeningen ([bilag 95](#)). Det fremgår af denne skrivelse, at henvendelse vedrørte adgangen til en fuld testperiode på 3 måneder for eksterne brugere af den endelige version af systemet (version 4.2).

Oplysningsmateriale til brugere

Den 20. april 2009 ([bilag 96](#)) fremkom et oplæg fra Domstolsstyrelsen om hvorledes man havde til hensigt at oplyse borgere og presse samt professionelle brugere og myndigheder om indførelsen af digital tinglysning.

Det fremgår, at man bl.a. ville oplyse følgende:

Indkøringsperioden vil kun betyde længere sagsbehandlingstider end normalt. Det skyldes bl.a., at Tinglysningsretten i begyndelsen forventes at skulle løse flere opgaver manuelt, at systemet forventes at blive løbende optimeret, og at brugerne også forventes at skulle vende sig til det nye system.

Forøget risiko for manuel behandling, beredskabsplan

I en agenda til styregruppemøde fra CSC Danmark A/S af 24. april 2009 ([bilag 97](#)) behandlede risiko nummer 51 - at Tinglysningsretten ikke kunne behandle sager hurtigt nok på grund af personalemangel eller omfanget af manuel prøvelse.

Det fremgår, at beredskabsplanen endnu ikke var på plads, og at sandsynligheden for at risikoen kunne blive udløst, var øget fra 20-30 %.

Som risiko nummer 55 nævnedes Domstolsstyrelsens driftsorganisation i forhold til manglende engagement og prioritering med hensyn til en driftsforberedelsesplan samt symptomer, der tydede på, at der var problemer.

I leverandørstyregruppemøde den 27. april 2009 ([bilag 98](#)) sagde Søren Sørup Hansen, at han ville sikre, at beredskabsplanen snarest ville blive udarbejdet.

Forhøjelse af Tinglysningsrettens lønbevilling

Den 13. maj 2009 (bilag 99) sendte chefkonsulent Jens Pilegaard Sonne, Domstolsstyrelsen, en e-mail til Søren Sørup Hansen, hvoraf fremgår, at Tinglysningens lønbevilling blev forhøjet med 3,5 mio. kroner til ansættelse af yderligere kontomedarbejdere.

Tekniske problemer

I en e-mailkorrespondance af 15. maj 2009 (bilag 100) mellem Ulla Tonne og Søren Sørup Hansen omtales tekniske problemer i forbindelse med testmiljøerne. Det fremgår af e-mailkorrespondancen, at Lars Anker, Devoteam, havde stillet konkrete spørgsmål til Ulla Tonne med krav om en redegørelse fra CSC Danmark A/S.

Orientering til Finansudvalget

Et aktstykke til Finansudvalget af 18. maj 2009 (bilag 101) afgav Justitsministeriet en status til Finansudvalget om den løbende udvikling og ibrugtagning af det digitale tinglysningssystem.

Det fremgår bl.a., at der siden sidste forelæggelse i december måned 2008 var leveret en foreløbig testversion af tinglysningssystemet den 2. januar 2009, og den 3. marts 2009 en endelig testversion.

Fra den 16. marts 2009 var iværksat en fælles test, hvor brugerne - og herunder især den finansielle sektor - blev inddraget i testforløbet.

Det var fortsat Domstolsstyrelsens vurdering, at det nye tinglysningssystem kunne sættes i drift primo september 2009. Indtil da ville tinglysning fortsat finde sted ved 22 af landets byretter samt ved Tinglysningensretten i Hobro.

Aktstykket gav udtryk for bekymring med hensyn til den fortsatte tinglysning, idet det var vanskeligt at fastholde kvalificeret arbejdskraft til denne - ophørende - opgave. Den meget lave aktivitet på området samt de fastholdelsesordninger, som Domstolsstyrelsens havde iværksat, havde dog bidraget til en afhjælpning af problemet.

Under organisatoriske forhold og risikovurdering omtales udfordringen i at fastholde medarbejdere til at sikre det gamle tinglysningssystem frem til september 2009.

Det anførtes derudover, at der fortsat opretholdtes et højt risikoniveau på grund af en aktuel risiko for en konverteringsbølge, som kunne bringe tinglysningen under pres og gøre overgangen til elektronisk tinglysning vanskelig på grund af ophobede sagsbunker.

Aktstykket konkluderede, at der dog endnu ikke var grundlag for en konkret bekymring.

Risici ved overgang til produktion

Fra CSC Danmark A/S foreligger en agenda til styregruppemøde af 20. maj 2009 (bilag 102). Det fremgår på side 18, at CSC Danmark A/S og Domstolsstyrelsen havde afholdt et arbejds møde med henblik på at identificere risici ved overgang til produktion, og at CSC Danmark A/S havde udarbejdet et første udkast til en risikolog den 6. maj 2009. Domstolsstyrelsen havde kommenteret 16. maj 2009 og det var konkluderet, at projektets generelle risikolog skulle opdateres og status overvåges løbende.

Usikkerhed om nødplan

Der var møde i taskforce-gruppen den 25. maj 2009.

Af dagsordenen (bilag 103) fremgår bl.a., at der var usikkerhed ved embederne om, hvorvidt Domstolsstyrelsen havde udarbejdet en nødplan. Af underpunkterne hertil fremgår, at Søren Sørup Hansen ville udarbejde udkast til en faglig nødplan sammen med Devoteam inden sommerferien.

Af dagsordenen fremgår, at man ønskede en afklaring om byretternes vejledningspligt i forbindelse med brugerterminalen.

Søren Sørup Hansen sagde herom følgende:

Der er ingen vejledningspligt i forhold til juridiske/tinglysningsmæssige spørgsmål, men der ville kunne være et behov for lidt "teknisk" hjælp til "almindelige" borgere.

Overvejelser om langsomme svartider m.m.

I CSC Danmark A/S' agenda til styregruppemøde af 4. juni 2009 (bilag 104) omtales på side 3, at der var udarbejdet en plan for produktionsforberedelser, og at der var planlagt en "igangsætningsworkshop" til 12. juni 2009.

Der er under overskriften "risikobillede" omtalt forskellige risici, f.eks. som nr. 3 en risiko for, at systemet faktiske brugsmønstre ville blive anderledes end forventet, hvilket kunne medføre dårligere svartider.

Som risikonummer 4 nævnedes risiko for, at systemet ville blive utilgængeligt på grund af manglende svar fra kritiske eksterne integrationer.

Under nummer 12 nævnedes risiko for, at enkelte aktører måtte bruge tinglysning.dk, og at det ville medføre en større belastning end forudsat i kapacitetsberegningerne og dermed fare for dårligere svartider.

I leverandørstyrergruppemødet den 8. juni 2009 ([bilag 105](#)) drøftede man et behov for at "fryse" systemet og indføre stop for ændringer. Ulla Tonne, CSC Danmark A/S, nævnede, at en konsekvent frysning kunne medføre, at systemet ikke ville være brugbart.

På side 3 er Ulla Tonne citeret for, at manglende fejlrettelser bl.a. skyldtes, at der havde været stor villighed til at opprioritere Domstolsstyrelsens behov for at afsætte ressourcer til ændringsønsker.

Man diskuterede under punktet "risikobillede" risikoen for dårligere svartider. Det blev overvejet at etablere denne risiko ved at etablere en sluse, hvor kun et forudbestemt antal brugere kunne få adgang til systemet.

Notat til brugergruppen om overgangsproblemer

Søren Sørup Hansen sendte 10. juni 2009 ([bilag 106](#)) et notat til brugergruppen vedrørende overgangsproblemer og løsningen på disse. Notatet omhandler en række konkrete ekspeditionsformer og hvorledes disse skulle håndteres.

Beklagelser fra den finansielle sektor om tekniske fejl

Adam Wolf sendte den 11. juni 2009 en e-mail til CSC Danmark A/S' direktør i anledning af meldinger fra den finansielle sektor med beklagelser vedrørende mange tekniske fejl ([bilag 107](#)). Adam Wolf anførte følgende:

Der er vist ingen tvivl om, at det er alvorligt for tidsplanen, og jeg vil derfor bede CSC om at sætte alt ind på at få problemet løst med det samme. Desuden vil jeg bede jer om, inden for få dage, at udarbejde en handlingsplan, der kan overbevise Domstolsstyrelsen og finanssektoren om, at det prioriteres højt i CSC at komme tilbage på rette spor og sandsynliggør at vi kan komme i mål til tiden.

Overvejelser om fejl og manglende stabilitet, juni 2009

Den 15. juni 2009 forelå en handlingsplan med hensyn til support af fælles test ([bilag 108](#)). Forfatteren var Ulla Tonne, CSC Danmark A/S. Hun anførte en risiko for, at systemændringer ville kunne påvirke aktørernes grænseflade. Under fejlrettelser nævnedes, at der var konstateret fejl i håndteringen af brugerformularer, som dog var rettet. Endvidere nævnedes fejl og nedbrud i kritiske eksterne systemer, som i flere tilfælde havde medført udetid i testen.

Under projektledelsesmødet samme dag - 15. juni 2009 ([bilag 109](#)) - bemærkedes om fejlretning, at det fortsat var usikkert, om CSC Danmark A/S kunne nå ned på et acceptabelt niveau, idet forslaget til ændrede acceptkriterier var blevet afvist af Domstolsstyrelsen.

Adam Wolf indledte leverandørstyregruppemødet den 22. juni 2009 ([bilag 110](#)) med at udtrykke stigende bekymring for, om systemet kunne nå at blive klart til 8. september 2009 på grund af den tekniske stabilitet, manglende svar på anmeldelser og ufærdig infrastruktur. Under punktet vedrørende risikobillede og beredskab blev det aftalt, at Lars Anker og Ulla Tonne skulle sikre en generel opdatering af risikobeskrivelserne.

Oplysningsmateriale om digital tinglysning

Den 24. juni 2009 sendte kommunikationschef Emil Melchior, såkaldte "kommunikationsmaterialer" om digital tinglysning til Danske Advokater ([bilag 111](#)).

Det fremgår bl.a. at Domstolsstyrelsen ville orientere som følger:

For dig som bruger betyder digitaliseringen af tinglysningen, at du i mange tilfælde ville kunne få løst dine tinglysningsopgaver hurtigere. Mange tinglysninger vil du kunne foretage på få minutter hvor det tidligere kunne tage op til 10 dage. Der vil dog - ligesom i dag - fortsat være komplicerede tinglysninger, som skal løses manuelt og derfor tager længere tid.

Indtil årsskiftet vil der være en indkøringsperiode, der kan betyde længere sagsbehandlingstider end normalt. Det skyldes, at Tinglysningsrettens medarbejdere i starten forventes at skulle løse flere tinglysninger manuelt, mens det nye system løbende bliver justeret og opdateret.

Tinglysningsberedskab

Tinglysningsberedskabet var genstand for en e-mailkorrespondance af 24. juni 2009 mellem Domstolsstyrelsen og byretspræsidenterne ([bilag 112](#)). Det fremgår bl.a., at beredskabet skulle bestå af 4-5 af dygtige og erfarne tingslysningsmedarbejdere fra hver af bestemte retskredse samt at arbejdet om nødvendigt ville træde i kraft i september efter en eksakt plan lagt af Tinglysningsretten.

Orientering til brugergruppen

Under et møde brugergruppen den 25. juni 2009 ([bilag 113](#)) orienterede Søren Sørup Hansen om, at Domstolsstyrelsens test sluttede 23. juni 2009 og at alle gængse ekspeditionstyper var funktionelle. Han oplyste også, at der havde været tekniske fejl. Endvidere anførte han følgende:

Lige nu justeres systemet så det kan håndtere de rette mængder trafik.

Vejledning fra Tinglysningsretten

Tinglysningsretten fremkom den 30. juni 2009 ([bilag 114](#)) med en vejledning om håndteringen af forskellige situationer i forbindelse med overgangen til digital tinglysning.

På side 4 er der et afsnit om konvertering af pantebreve, hvor der blandt andet gøres opmærksom på, at pantebreve skal konverteres til digitale pantebreve inden der kan tinglyses nye eller ændrede rettigheder over disse, ligesom pantebreve i øvrigt - efter anmodning - kan konverteres til digitale pantebreve.

Bekymring i den finansielle sektor

Jørn Knudsen, e-nettet.dk henvendte sig den 2. juli 2009 ([bilag 115](#)) til Lars Anker, Devoteam og Søren Sørup Hansen i anledning af bekymring over situationen. Jørn Knudsen skrev bl.a. følgende til Søren Sørup Hansen:

Vi er i stigende grad bekymret over situationen. Der er på nuværende tidspunkt ikke et velfungerende e-TL-system. Dette aktualiserer i høj grad behovet for fall back mulighed ved idriftsættelsen, nødprocedure, beredskabsorganisering og aftaler om hvordan vi styrer fejl og ændringer i produktion.

Jørn Knudsen fortsatte som følger:

Vi mener, at der skal være fall backmulighed ved idriftsættelsen af finanssektorens systemer. Vi har ikke i finanssektoren fortilfælde, hvor et system af denne størrelse er sat i produktion uden. Vi forventer, at DSS beskriver de forretningsmæssige nødscenarier i forhold til tinglysning, herunder afledte krav til eksterne aktører.

Realkreditforeningen, Finansrådet og Realkreditrådet henvendte sig i en skrivelse 3. juli 2009 til Justitsministeriets departementschef ([bilag 116](#)) med udtryk for stærk bekymring for den nuværende status med hensyn til systemet til digital tinglysning.

Det fremgår af henvendelsen, at der var aftalt en 3 måneders test på et komplet e-TL-system, hvor systemets hovedfunktionalitet skulle være tilgængelig, stabilt og virke. Denne test skulle efter planen være begyndt den 16. marts 2009 og afsluttet den 23. juni 2009. Ifølge henvendelsen havde Domstolsstyrelsen og CSC Danmark A/S imidlertid i realiteten først omkring 1. juni 2009 stillet et system til rådighed, som det havde været muligt at anvende til en egentlig forretningsmæssig test.

Henvendelsen fortsatte herefter:

Under testen er finanssektoren stødt på så alvorlige fejl i e-TL-systemet, at testen gentagne gange har måttet suspenderes. For at håndtere de mange fejl har Domstolsstyrelsen og CSC med meget korte intervaller udrullet nye testversioner af e-TL-systemet. Dette har medført tab af mange testdage, hvor finanssektoren bogstavelig talt har måttet sende folk hjem, fordi der reelt ikke har været mulighed for at teste e-TL-systemet.

Af henvendelsen fremgår også, at det var blevet konstateret, at tinglysningsekspeditioner var "forsvundet" under testen.

Finanssektoren gav udtryk for, at den plan, som Domstolsstyrelsen havde udarbejdet for perioden fra 20. august til 8. september 2009 til brug for idriftsættelsen af e-TL-systemet var for presset og ikke indeholdt tilstrækkelig tid til en kvalitetssikring af igangsætningen.

Det hedder videre:

Det er u hensigtsmæssigt, at Domstolsstyrelsen på nuværende tidspunkt endnu ikke har udarbejdet de nødvendige forretningsmæssige og tekniske nødplaner til brug for uforudsete hændelser under igangsætningen.

Det i kombination med, at Domstolsstyrelsens e-TL-projekt, meget atypisk for så stort et IT-projekt, arbejder uden en egentlig fall-back plan, er stærkt bekymrende.

Den finansielle sektor sluttede henvendelsen med at anbefale Justitsministeriet at revurdere det samlede risikobillede af igangsætningen af systemet til digital tinglysning.

Domstolsstyrelsens kommentar forelå i en skrivelse af 20. juli 2009 ([bilag 117](#)) til Justitsministeriet m.fl.

Domstolsstyrelsen erkendte, at det var korrekt, at CSC Danmark A/S havde haft vanskeligheder med den tekniske stabilitet i systemet, og at der i perioder havde været alvorlige fejl, der blokerede testen. Det erkendtes også, at der løbende var rettet en lang række fejl, og at der hen over foråret var tilføjet en ny funktionalitet.

Med hensyn til problemet med tinglysningsekspeditioner, der "forsvandt" under testen nævnede Domstolsstyrelsen, at der ikke var ekspeditioner, der forsvandt, men at det var korrekt, at der havde været ekspeditioner, som blev placeret i en "fejlkø" uden svar til anmelderen.

I forhold til spørgsmålet om en "fall-back plan" anførte Domstolsstyrelsen bl.a. følgende:

Sagen er imidlertid, at der lidt firkantet sagt kun er 2 muligheder. Den ene mulighed - hvis problemet opstår tidligt nok - er at fastholde det nuværende system i en længere periode med alle de vanskeligheder det vil medføre - ikke mindst med hensyn til bemanning af byretterne. Den anden mulighed - hvis problemet opstår "for sent" til at gå tilbage til det gamle system - er at fortsætte med det nye system og rette problemerne op under drift. Det kunne naturligvis være ønskeligt, hvis der kunne indsættes ekstra mandskab i en sådan situation, men mulighederne for det vil både ressourcemæssigt og kompetencemæssigt være stærkt begrænsede. Derfor er det muligt, at en "fall-back plan" ikke vil leve op til finanssektorens forventninger.

Overtagelsesprøve ikke bestået

I en skrivelse af 15. juli 2009 fra Domstolsstyrelsen til CSC Danmark A/S ([bilag 118](#)) gav Domstolsstyrelsen meddelelse om, at overtagelsesprøven den 8. juli 2009 blev anset for ikke bestået.

Domstolsstyrelsen anførte, at en række hændelser og fejlsituationer under testforløbet indicerede, at der var en risiko for at systemet var underdimensioneret. Det anførtes i skrivelsen:

På basis af ovenstående vil Domstolsstyrelsen revurdere risikobilledet omkring ibrugtagning af e-TL den 8. september, herunder iværksætte en plan, der håndterer det forhold, at Tinglysningsretten eventuelt ibrugtager systemet den 8. september 2009, selvom overtagelsesprøven ikke måtte være bestået på dette tidspunkt.

Styregruppemøder m.m. i juli og august 2009

I et leverandørstyregruppemøde den 6. juli 2009 ([bilag 119](#)) udtrykte Simon Gjedde, Domstolsstyrelsen, bekymring for, om den såkaldte performance-test lå for sent i forhold til idriftsættelsen og nævnede, at Domstolsstyrelsen pr. 20. august 2009 måtte tage endelig beslutning om idriftsættelse af systemet.

Under mødet diskuterede man også problemet med manglende svar på anmeldelser til tinglysning.

Ulla Tonne nævnede, at CSC Danmark A/S havde gennemgået problemet og præsenterede det for Søren Sørup Hansen og Henrik Hvid, Devoteam, under et møde. Hun bemærkede, at der ikke forsvandt transaktioner, men at der var en række situationer, hvor transaktionerne ikke kunne behandles og derfor

blev placeret i en fejlkø. Det var blevet aftalt, at CSC Danmark A/S skulle udvikle et nyt vindue i sagsportalen, som kunne give adgang til at se fejlkøen.

For så vidt angår risikobillede og beredskab fremgår, at der ikke var sket nogen opdatering, da der ikke havde været afholdt risikomøde siden det seneste styregruppemøde.

Under et møde den 8. juli 2009 i det såkaldte testsekretariat (bilag 120), bemærkedes med hensyn til manuel behandling, at der havde været problemer med at gennemføre visse manuelle behandlinger på grund af fejl på sagsportalen. Det havde betydet en lang sagsbehandlingstid. Man havde aftalt, at anmeldelser med problemer skulle afvises.

Den 15. juli 2009 blev der afholdt et ekstraordinært leverandørstyregruppemøde (bilag 121). Af referatet fremgår, at Adam Wolf var enig i, at der ikke skulle foretages flere ændringer, men at der skulle fokuseres på produktion. Adam Wolf sagde endvidere:

men at der samtidig er en grænse for hvor fejlbehæftet systemet kan være, når det går i luften.

Adam Wolf efterspurgte endvidere en status for det problem, der var opstået med forsvundne transaktioner. Leif Ekdahl svarede hertil, at der ikke var spørgsmål om at der var transaktioner der forsvinder, men at transaktioner i fejlsituationer blev gemt på en fejlkø.

I et styregruppemøde den 27. juli 2009 (bilag 122) spurgte Adam Wolf til, hvilken melding der ville blive givet til brugerne i tilfælde af overbelastning. John Schweitzer fra CSC Danmark A/S svarede, at man arbejdede på at give en systembesked, når mere end et givent antal brugere kom på den eksterne portal. Simon Gjedde tilføjede, at det også kunne være fornuftigt at skrue gradvist op for antallet af brugere. Han var enig i, at det ville være en god ide at begrænse brugerne i begyndelsen og derefter skrue løbende op.

I styregruppemøde den 10. august 2009 (bilag 123) fremgår, at der henover de seneste par uger havde været en stigning af fejl. Man drøftede endvidere et forslag om, at den digitale tinglysning kun skulle være åbent fra kl. 06.00 til kl. 18.00 de første 3 uger efter idriftsættelsen.

Under styregruppemødet den 17. august 2009 (bilag 124) diskuterede man et notat fra CSC Danmark A/S der havde redegjort for, at en såkaldt performance-test ikke ville give yderligere sikkerhed for, at systemet kunne håndtere kapacitetskravene. Lars Anker, Devoteam, fandt ikke argumentationen fyldestgørende. Adam Wolf udtrykte bekymring over at der fortsat var 64 åbne fejl ifølge en rapport fra enettet.dk.

I styregruppemødet den 24. august 2009 ([bilag 125](#)) diskuterede man bl.a. overtagelsesprøven og bemærkede, at der var 70 udestående krav, som krævede behandling og afklaring bl.a. inden for udestående fejlrapporter, performance-test m.m.

Adam Wolf udtrykte forundring over, at sådanne tekniske udeståender ikke på forhånd var løst. Hertil svarede Ulla Tonne, CSC Danmark A/S, at ansvaret for bestilling af certifikater var overdraget til Domstolsstyrelsen.

Devoteams vurdering af overtagelsesprøven

Devoteams vurdering af overtagelsesprøven foreligger i en skrivelse af 28. august 2009 ([bilag 126](#)).

I slutningen af denne skrivelse gjorde Devoteam overvejelser om mulige konsekvenser ved ibrugtagning af systemet den 8. september 2009. Det fremgår heraf, at der var en række fejl i systemet, og at der var områder i systemet som ikke var testet.

Det var derfor ifølge Devoteam sandsynligt, at der ville opstå fejl under brugen af systemet.

Beredskabsplan

Den tidligere omtalte beredskabsplan forelå den 28. august 2009 ([bilag 127](#)).

Forud for denne beredskabsplan foreligger et notat fra Devoteam af 18. august 2009 ([bilag 128](#)) vedrørende væsentlige afvigelser mellem det foreliggende beredskab og den specificerede leverance. Af konklusionen fremgår bl.a. følgende:

Det er Devoteams vurdering, at CSC's nuværende beredskab er utilstrækkeligt dokumenteret, set i forhold til de i kontrakten specificerede krav. I forbindelse med overgangen til produktion er der etableret et forøget Go-Live-beredskab, som et stykke ad vejen kompenserer for dette, men niveauet er ikke tilfredsstillende for den efterfølgende driftsituation.

Sidste styregruppemøde forud for idriftsættelse

Sidste leverandørstyregruppe forud for idriftsættelsen var den 31. august 2009 ([bilag 129](#)).

Adam Wolf indledte mødet med at udtrykke bekymring for, om produktionsforberedelserne og performance-test var dokumenteret og klar til, at systemet kunne sættes i drift den 8. september 2009.

Ulla Tonne oplyste, at systemet kunne håndtere de krævede spidsbelastninger med de aftalte svartider, men at der var fundet et problem i sagsportalen på sager med mange ejendomme.

På forespørgsel bekræftede John Schweitzer og Fritjof Lind, CSC Danmark A/S, at de ikke havde kendskab til forhold, der gjorde at systemet ikke ville kunne gå i produktion den 8. september 2009.

I en skrivelse af 7. september 2009 til CSC Danmark A/S bekræftede Adam Wolf, at Domstolsstyrelsen agtede at sætte tinglysningsystemet i produktion fra den 8. september 2009 (bilag 130).

TIDEN EFTER IDRIFTSÆTTELSE AF DIGITAL TINGLYSNING

Styregruppemøder den første tid efter idriftsættelse

I en e-mail af 12. september 2009 (bilag 131) fra Søren Sørup Hansen til styregruppen anførte Søren Sørup Hansen, at den første uge med digital tinglysning var gået rigtig godt. Tinglysningsretten havde oplevet systemet som stabilt og velfungerende men havde dog konstateret nogle fejl der måtte rettes hurtigst muligt.

I styregruppemøde af 14. september 2009 (bilag 132) udtrykte Adam Wolf tilfredshed med, at det var lykkedes at levere projektet til produktion.

Lise Adelskov fra CSC Danmark A/S orienterede om, at idriftsættelsen 8. september 2009 var gået som planlagt. Der var stor belastning på systemet, men med tilpasninger på dagen lykkedes det at sikre en tilfredsstillende drift. Der var enighed om at man måtte forvente, at belastningen af systemet hen over den kommende periode ville ændre sig, og at der ville opstå tilsvarende flaskehalse. Ulla Tonne bemærkede, at hun forventede, at disse flaskehalse ville medføre, at fejkøerne ville vokse, men ikke at "performance på selve systemet" ville blive meget påvirket.

I leverandørstyregruppemøde den 28. september 2009 (bilag 133) oplyste Lise Adelskov, at driften fra 14. til 18. september havde været præget af stabilitet. I perioden 21. september til 25. september havde der været et stigende udsving og svartidsproblemer efter at der den 22. september på foranledning af Domstolsstyrelsen blev lagt et såkaldt hotfix på systemet. Søren Sørup Hansen nævnedes, at det gav anledning til bekymring, at selv små ændringer medførte ustabilitet.

Offentlig kritik

Kort tid efter idriftsættelsen fremkom fra brugere af systemet kritik med hensyn til ventetider, fejl m.m.

I anledning af denne kritik sendte Devoteam den 2. oktober 2009 en e-mail til Adam Wolf m.fl. ([bilag 134](#)) med statistik til imødegåelse af artiklerne i pressen.

Ifølge Devoteam lå de største problemer hos advokater og ejendomsmæglere, som ikke havde været opmærksomme på, at deres medlemmer skulle anvende såkaldt digital signatur i stort omfang.

Det fremgår også af Devoteams e-mail at fuldmagtsløsningen ikke fungerede særlig godt. Derfor tog det Tinglysningssretten lang tid at indskanne de mange fuldmagter, der var kommet.

Devoteam oplyste videre, at antallet af telefonopkald og e-mails havde oversvømmet Tinglysningssretten, hvilket betød, at mange sagsbehandlere svarede på e-mails og telefonopkald frem for at sagsbehandle.

Devoteam bemærkede endelig - igen om advokater og ejendomsmæglere - at det havde været oplagt, hvis deres organisationer i august havde anbefalet deres medlemmer at anbefale deres klienter og kunder at anskaffe en digital signatur.

Kritik fra den finansielle sektor

I en skrivelse af 7. oktober 2009 fra Realkreditforeningen, Finansrådet og Realkreditrådet til Domstolsstyrelsens direktør ([bilag 135](#)) anførtes, at der var en række kritiske problemer i forhold til den digitale tinglysning. Skrivelsen konstaterede bl.a. følgende:

- En stadig stigende ophobning af sager, der er anmeldt til tinglysning. Pt. drejer det sig om ca. halvdelen af de ca. 16.000 sager, som finanssektoren har sendt til tinglysning, hvor der er information om, at sagen er modtaget hos Tinglysningssretten, men hvor der ikke foreligger information om, hvornår sagen forventes behandlet.
- Et mindre antal sager, der er anmeldt til tinglysning, hvor finanssektoren endog ikke modtager information om modtagelsen. Finanssektoren oplever på den baggrund, at sager "forsvinder".
- Manglende tilgængelighed og stabilitet, der betyder så lange svartider fra e-TL-systemet, at produktionen i finanssektoren reelt stoppes midt på dagen fra kl. 11.00 til 15.00.
- Manglende funktionalitet i e-TL-systemet der gør det umuligt for finanssektoren at anmelde en række sager til tinglysning, herunder boligforenings-sager, forvaltningssager, relaxationer m.v. Pt. drejer dette sig om 800 sager, der ikke kan anmeldes til tinglysning.
- Stort set ingen support til fx udbedring af manglende eller mangelfulde registreringer i den digitale tingbog, hvilket medfører, at finanssektoren slet ikke kan sende de berørte sager til tinglysning.

Kritik fra Danske Advokater

I en skrivelse af 16. oktober 2009 fra advokat Lars Lindencrone Petersen til Danske Advokater ([bilag 136](#)) findes en opstilling af problemer med det nye digitale tinglysningssystem.

Skrivelsen nævner bl.a. store vanskeligheder med brugen af det digitale tinglysningssystem. Flere funktioner fungerede ikke. I lange perioder var det ikke muligt at lyse dokumenter på grund af ”tekniske problemer”. Det anførtes, at man ved flere lejligheder havde oplevet at være klar til at tinglyse et dokument, men gennem flere dage var mødt med tekniske problemer, der hindrede selve tinglysningen. Det nævnes, at svartiderne var meget lange.

Derudover nævnedes Lars Lindencrone Petersen generel mangelfuld vejledning. Særligt om registrering af fuldmagter, nævnedes han at der ikke var givet nogen vejledning til brug for udfyldelse af fuldmagten. Det havde ført til, at mange fuldmagter ikke var blevet udfyldt korrekt og derfor var blevet afvist. Derudover nævnedes, at Tinglysningssretten var næsten 1 måned bagud med registrering af fuldmagter.

Lars Lindencrone Petersen anførte herefter følgende:

Når lovgivningen giver mulighed for anvendelse af fuldmagtsordningen, og når den enkelte klient ofte føler sig mere tryk ved, at advokaten foretager hele den digitale tinglysningsekspedition på vegne af klienten, så er det Tinglysningssrettens fornemste opgave at sikre, at tinglysningen ikke forsinkes og kan gennemføres inden for rimelig tid efter afsendelsen af omhandlede fuldmagt til registrering.

Til slut nævnedes Lars Lindencrone Petersen, at det ved telefonisk henvendelse den 12. oktober 2009 til Tinglysningssretten var blevet oplyst, at alle digitale tinglysninger var udtaget til manuel prøvelse, efter sigende fordi Tinglysningssretten var usikker på tinglysningssystemets funktionsdygtighed.

Møde i brugergruppen

Den 19. oktober 2009 var der møde i brugergruppen ([bilag 137](#)).

Adam Wolf oplyste, at den første uge efter åbningen forløb godt, men efterfølgende var der kommet mere pres på systemet, og der var bl.a. konstateret håndteringsproblemer i forhold til fuldmagter. De øvrige problemer, der var konstateret, var småfejl og uhensigtsmæssigheder, der kunne rettes, og som man måtte kunne forvente forekommer i en indkøringsperiode.

Søren Sørup Hansen bemærkede om fuldmagter, at kvaliteten af indsendte fuldmagter var blevet bedre. Det var målet, at Tinglysningssretten ville komme i bund med bunken af fuldmagter i den samme uge. Han nævnede også, at brugerne skulle være opmærksomme på, at de som udgangspunkt skulle bruge digital signatur.

Styregruppemøder m.m. i oktober og november 2009

Devoteam afgav 21. oktober 2009 et notat ([bilag 138](#)) om situationen i Tinglysningssretten. Notatet indeholder en beskrivelse af problemerne og forslag til løsning.

I en status pr. 23. oktober 2009 fra CSC Danmark A/S ([bilag 139](#)) bemærkedes om driftsstatus for 28. september til 8. oktober 2009 stigende svartidsproblemer i begyndelsen af perioden til et uacceptabelt niveau.

I styregruppemøde den 26. oktober 2009 ([bilag 140](#)) nævnedes også, at der var konstateret stigende svartidsproblemer. For perioden 9. oktober til 23. oktober 2009 anførtes, at svartiderne var blevet stabiliseret.

Forholdet mellem anmeldte sager og sager til manuel behandling er belyst i et notat af 9. november 2009 fra Søren Sørup Hansen til Adam Wolf ([bilag 141](#)).

I en skrivelse af 11. november 2009 fra Domstolsstyrelsen til CSC Danmark A/S ([bilag 142](#)) om udeståender mellem parterne anførte Adam Wolf bl.a., at en række hændelser og fejlsituationer indicerede, at der var en risiko for, at systemet var underdimensioneret.

Kritik fra Ministeriet for Videnskab og Teknologi

Den 12. november 2009 sendte en medarbejder i Ministeriet for Videnskab og Teknologi og Udvikling en henvendelse i anledning af, at brugere af systemet ikke kunne få deres penge udbetalt på grund af manglende tinglysning eller en meget langsomme tinglysning ([bilag 143](#)). Det kostede dem mange penge, da de fortsat skulle betale renter af "de fastlåste" penge.

I Søren Sørup Hansens forslag til besvarelse fremgår bl.a., at halvdelen af alle sager nu blev behandlet automatisk, mens resten blev behandlet manuelt. Søren Sørup Hansen anførte videre, at det var korrekt, at der havde været betydelig ventetid på personlig betjening ved henvendelse til Tinglysningssretten. Søren Sørup Hansen anførte også, at det var rigtigt, at systemet i de første uger, og periodevis siden, havde haft nogle såkaldte time-out problemer, men at der løbende arbejdedes på at optimere systemet. Om

fuldmagter anførte Søren Sørup Hansen endelig, at Tinglysningssretten havde modtaget uventet mange fuldmagter hvorfor der var opstået en pukkel.

Kritik fra e-nettet.dk

I et møde i den såkaldte pantebrevsgruppe den 23. november 2009 ([bilag 144](#)) var fremlagt en præsentation fra e-nettet.dk, hvor bl.a. fremgår, at sagsbunkerne i Hobro fortsat var stigende. Ekspeditionstiden var nu 5-6 uger for mange sager.

Interne overvejelser, handlingsplan m.m.

I en e-mail af 26. november 2009 fra Adam Wolf til Søren Sørup Hansen ([bilag 145](#)) nævnede Adam Wolf, at han i lyset af den fornyede kritik, som nu fokuserede på det, der også bekymrede Adam Wolf mest, nemlig de manuelle sagsbunker, ønskede et møde. Til brug for dette møde ville Adam Wolf vide mere om ekspedition af de manuelle sager, herunder om der var en positiv tendens.

Problemerne med tinglysningen er beskrevet i et problemkatalog af 11. december 2009 ([bilag 146](#)).

I tilslutning hertil findes en statistik for uge 48 2009 formentlig af 11. december 2009 ([bilag 147](#)). Det fremgår bl.a., at 29 % af sagerne var udtaget til manuel behandling. Der var 67.678 anmeldelser, der ikke var blevet behandlet.

I et notat af 14. december 2009 fra Domstolsstyrelsen findes en beskrivelse af en handlingsplan, der skulle bidrage til stabil drift af den digitale tinglysning ([bilag 148](#)). Notatet beskriver en række initiativer med ændret organisation, ændret prioritering af opgaver m.m., som skulle bidrage til at nedbringe behandlingstiden.

Møde i brugergruppen

I et møde i brugergruppen den 14. december 2009 ([bilag 149](#)) orienterede Søren Sørup Hansen om, at de seneste 3 måneder havde været brugt på at få en lang række ting på plads, herunder få oplært medarbejderne i et nyt system på ganske kort tid. En række af tingene ville man ideelt set kunne have løst lettere, hvis man havde kørt dobbeltdrift i en periode.

Søren Sørup Hansen oplyste også, at automatiseringsgraden nu var kommet op på 50 %.

Henvendelse fra den finansielle sektor

Realkreditforeningen, Finansrådet og Realkreditrådet henvendte sig i en skrivelse af 15. december 2009 til Justitsministeriets departementschef og Økonomi- og Erhvervsministeriets departementschef ([bilag 150](#)).

I denne skrivelse konstateredes, at antallet af anmeldelser, hvor der manglede tinglysningssvar, var stigende. Der manglede på daværende tidspunkt svar på 75.000 sager, herunder 38.000 pantebrevsanmeldelser.

Det konstateredes videre, at sagsbehandlingstiderne hos Tinglysningssretten fortsat var for opadgående. Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var 60 dage for de sager, hvor der var egentlig sagsbehandling.

Kritik fra Landbrug & Fødevarer

I en skrivelse af 15. december 2009 fra Landbrug & Fødevarer til Domstolsstyrelsen pegedes på, at forsinkelserne medførte ganske store ekstraordinære omkostninger til renter og garantiprovisioner m.m. ([bilag 151](#)). Henvendelsen blev besvaret den 20. januar 2010, jf. nedenfor.

Skrivelsen gennemgår en række af de problemer, som landsbrugskonsulenterne var udsat for ved brug af tinglysningssystemet.

Bemærkninger til problemkataloget

Dansk Ejendomsmæglerforening fremførte i et notat af 15. december 2009 ([bilag 152](#)) en række bemærkninger til problemkataloget af 11. december 2009. Den finansielle sektors bemærkninger fremgår af en skrivelse af 15. december 2009 ([bilag 153](#)).

Samarbejde med den finansielle sektor, konvertering af pantebreve

Efter drøftelse med den finansielle sektor fremkom den 29. december 2009 et notat om den finansielle sektors muligheder for at bistå Tinglysningssretten i forbindelse med den opståede pukkel af sager til manuel behandling ([bilag 154](#)).

Notatet er væsentligt i forhold til den vurdering, som Kammeradvokaten afgav i 2010 vedrørende erstatningspligt.

Handlingsplan og vurdering af årsag til problemerne

I et notat af 13. januar 2010 fra Domstolsstyrelsen med en handlingsplan for nedbringelse af sagsbunker (bilag 155) fremgår, at 60 % af modtagne sager nu kunne behandles omgående.

Notatet satte yderligere det mål, at Tinglysningssretten i løbet af foråret 2010 skulle nedbringe sagsbehandlingstiden i alle sagstyper, således at 95 % af alle dokumenter blev tinglyst inden for 10 dage fra den 6. april 2010.

I første halvår af 2010 blev omkring 93 % ekspederet inden for 10 dage i det tidligere manuelle tinglysningsystem.

Et udkast til oversigt over fejl, mangler og kritikpunkter i indkøringsperioden af 14. januar 2010 (bilag 156) indeholder en redegørelse for de væsentligste fejl eller funktionalitetsproblemer i tinglysningsystemet.

Om skanning af fuldmagter anførtes, at skanningsløsningen var dimensioneret til at håndtere ca. 10.000 fuldmagter pr. dag. Der var en fejl i skanningsløsningen, som blev repareret med udgangen af september, men bunken af fuldmagter var på det tidspunkt så stor, at det dels forsinkede mange anmeldelser, dels betød en særlig indsats for at nedbringe bunken. Det fremgår også, at der stadig ville kunne forekomme fejl.

Som en anden hovedårsag til de mange sager til manuel behandling nævnedes en uensartet datakvalitet eller manglende oplysninger i tinglysningsystemet. I indkøringsperioden havde dette medført flere sager til manuel behandling end forventet.

Det fremgår videre, at den uensartede datakvalitet i den gamle tingbog i et vist omfang var et kendt problem inden idriftsættelsen den 8. september 2009, jf. herved omtalen i de ovenfor gennemgåede referater af styregruppemøder. Det havde vist sig, at tinglysningsystemet og en række andre offentlige registre havde oplysninger, der ikke umiddelbart passede sammen og derfor skulle verificeres manuelt.

Om ”forsvundne anmeldelser” anførtes i notatet, at der i forbindelse med midlertidige driftsforstyrrelser havde været problemer med et antal anmeldelser, som ikke fik en kvittering.

Videre fremgår, at brugerne kun i 30 dage kunne konstatere deres egne anmeldelser. De 30 dage var blevet fastsat ud fra en antagelse om, at alle sager kunne behandles inden for den periode. Da sagsbehandlingen havde vist sig at vare længe, var det blevet besluttet at forlænge perioden til 90 dage.

Udkastet behandler også den kritik, der havde været fremme om systemets svartider og systemets driftsstabilitet.

Det fremgår, at det havde været vanskeligt at finde et entydigt mønster i svartidsproblemerne og derfor vanskeligt at finde løsninger, men at meget tydede på, at en række ændringer medio december havde reduceret problemerne. Om opetid og driftsstabilitet fremgår, at det havde kunnet konstateres, at systemet ikke fuldt ud havde levet op til kravene til opetid, ligesom driftsstabiliteten i kortere perioder ikke havde været tilfredsstillende.

Udkastet behandler også spørgsmålet om manglende brugervenlighed m.m., som bevirkede en belastning med hensyn til telefoniske henvendelser til Tinglysningssretten.

Om sagsbehandlingen ved Tinglysningssretten oplyser udkastet, at sagsbehandlingen ikke kunne følge med tilgangen af sager. Det skyldtes især en række ekstraopgaver af uventet omfang, som havde trukket sagsbehandlerressourcer ud af den løbende sagsbehandling. Der nævnes en række engangsopgaver, som var forventede, men som havde trukket flere ressourcer end forventet. Det gjaldt f.eks.

Færdigbehandling af papirsager fra det gamle tinglysningssystem

Rettelse af fejl begået på landets tinglysningsskontorer i den afsluttende fase op til 8. september 2009

Oprettelse af nye brugere i systemet

Godkendelse af brugerformularer

Konvertering af papirpantebreve til digitale pantebreve

Annullering af retsanmærkninger

Manuel kontrol af skannede fuldmagter.

Status medio januar 2010

I et notat af 15. januar 2010 beskrev Domstolsstyrelsen status for digital tinglysning ([bilag 157](#)).

Det fremgår af notatet, at ud af ca. 266.000 anmeldelser var 75 % (ca. 200.000 anmeldelser) afsluttet, mens 20 % (ca. 53.000 anmeldelser) var til manuel behandling. 5 % (ca. 13.000 anmeldelser) lå i kø, hvilket betød, at de afventede manuel behandling.

Af notatet fremgår, at antallet af anmeldelser i september og oktober lå væsentligt under det normale niveau. Dels på grund af en ekstraordinær tilgang af sager i juli og august måned dels på grund af indkøringsvanskeligheder for tinglysningssystemet og dets brugere.

Om sagsbehandlingstiden anføres, at sagsbehandlingstiden for størstedelen af de sager, der ikke blev behandlet automatisk, var uacceptabel lang. I indkøringsperioden - det vil sige perioden fra 8. september

2009 til udgangen af 2009 - blev 10-dages fristen kun overholdet i 54 % af sagerne, hvor niveauet i årets første halvdel var ca. 94 %. Notatet anfører videre:

Den lange sagsbehandlingstid for sager udtaget til manuel behandling skyldes først og fremmest, at der på grund af indkøringsproblemer, uventet mange papirsager samt tilvænning og manglende rutine hos medarbejderne ved Tinglysningssretten er behandlet færre sager end forventet, selvom der er sagsbehandlet 6 dage pr. uge i hele indkøringsperioden.

Det fremgår endvidere, at en række uforudsete startvanskeligheder gav en ekstraordinær belastning af Tinglysningssrettens medarbejdere som dermed ikke havde tilstrækkelig tid til at behandle de løbende sager. Disse vanskeligheder var bl.a.:

Fejl i skanningen af papirfuldmager m.m.

Fejl og mangler i tinglysningssystemet og i datakonverteringen

Uventet mange papirekspeditioner med hensyn til sager op til lukningen af det gamle system

Belastning i form af spørgsmål fra brugerne pr. e-mail og telefon.

Om de mange henvendelser fra brugere anføres følgende:

De ekstraordinært mange henvendelser var dog også en konsekvens af, at de vejledninger, som var tilgængelige for brugerne, ikke var gode nok. Der er siden udarbejdet en række bedre og mere letforståelig vejledning til tinglysningssystemet.

Det fremgår endeligt, at den lavere kapacitet i den manuelle sagsbehandling havde betydet en ophobning af sager og alt for lange sagsbehandlingstider. Der var udarbejdet en handlingsplan, som skulle nedbringe sagsbunken. Notatet slutter således:

Digital tinglysning sparer fra driftsstarten i september 2009 Staten for knap 100 mio. kroner årligt.

Svar til Landbrug og Fødevarer

Domstolsstyrelsen besvarede i en skrivelse af 20. januar 2010 ([bilag 158](#)) den ovenfor anførte henvendelse fra Landbrug og Fødevarer af 15. december 2009. Af besvarelsen fremgår bl.a. om de lange ventetider med besvarelse af spørgsmål, at den såkaldte hotline i en periode var delvist bemandet med vikarer, som ikke i tilstrækkeligt omfang havde den grundlæggende viden om systemet.

STATISTIK VEDRØRENDE SAGSBEHANDLINGSTID

Et notat fra Domstolsstyrelsen af 26. januar 2010 ([bilag 159](#)) beskriver ekspeditionstiderne i tinglysningen i perioden fra 1996 til 2009.

Det fremgår af dette notat, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i perioden 2002 til 2009 lå fra 4 dage til 7,8 dage. Sager ekspederet inden for 10 dage lå fra 73,7 % til 93,6 %.

Den gennemsnitlige ekspeditionstid i det digitale tinglysningssystem i perioden 8. september 2009 til 31. december 2009 er angivet som 2,2 kalenderdage til 11,6 kalenderdage. Sager behandlet inden for 10 kalenderdage, er anført til 46,7 % til 69,7%.

Det formodes, at tallene indbefatter de sager, der blev behandlet automatisk. Notatet om ekspeditionstider giver således ikke oplysning om ekspeditionstiderne for de sager, der var taget ud til manuel behandling.

Sagsøgte [opfordres](#) til at tilvejebringe en statistik, der viser de gennemsnitlige sagsbehandlingstider for sager udtaget til manuel behandling, som er sammenligneligt med den ovenfor anførte opgørelse over ekspeditionstider i tinglysningen i perioden fra 1996 til 2009.

Det kan lægges til grund, at det vil være muligt for sagsøgte at udarbejde en sådan statistik, jf. f.eks. den statistik der fremlægges for 28. januar 2010 ([bilag 160](#)). Denne statistik viser en gennemsnitlig liggetid på 25,4 dage og for manuelt behandlede sager en gennemsnitlig liggetid på 52,5 dage.

Den 4. marts 2010 afgav Justitsministeren oplysninger til retsudvalget om udviklingen i ventetider i forbindelse med tinglysning inden for de seneste 10 år ([bilag 161](#) - Justitsministeriets besvarelse af spørgsmål nr. 588 fra Folketingets Retsudvalg).

Der blev bl.a. givet eksempler på de retskredse, hvor der i de enkelte år var den længste gennemsnitlige ekspeditionstid. Det fremgår heraf, at enkelte retskredse i 2002, 2003, 2005 og 2006 havde en gennemsnitlig ekspeditionstid på mere end 10 dage (fra 11,4 til 22,3 dage). Bortset fra disse retskredse lå ekspeditionstiden i øvrigt inden for 10 dage. Det vil sige, at selv i en opgørelse over de længste ekspeditionstider i det gamle system, var det kun få retskredse, som havde en længere ekspeditionstid end 10 dage.

Der foreligger endelig en opgørelse af 23. marts 2010 ([bilag 162](#)) vedrørende sager anmeldt til tinglysning, men endnu ikke var behandlet. Det fremgår af denne opgørelse, at det samlede antal ubehandlede sager var 3.161.

HENVENDELSER FRA BORGERE

Der var nu fremkommet et antal henvendelser fra borgere, som havde lidt tab på grund af forsinkelserne i det digitale tinglysningssystem. Der fremlægges et uddrag af disse henvendelser fra perioden januar og februar 2010 (bilag 163) vedrørende erstatningskrav. Der vil senere blive fremlagt yderligere eksempler på de konsekvenser, som forsinkelserne har bevirket for de, der tilmelder sig nærværende gruppesøgsmål.

JUSTITSMINISTERENS REDEGØRELSE TIL FINANSUDVALGET

I Finansudvalget behandledes den 4. februar 2010 et spørgsmål til Justitsministeren, som var sålydende:

Ministeren bedes redegøre for skadevirkningerne for borgere og virksomheder som følge af problemerne med den digitale tinglysning samt for de skadelidtes muligheder for at søge erstatning, samt risikoen i forbindelse med et evt. gruppesøgsmål herom?

Justitsministerens besvarelse er belyst i et udkast til tale af 1. februar 2010 (bilag 164).

Justitsministerens besvarelse indeholder en gennemgang af de ovenfor beskrevne årsager til forsinkelserne med sagsbehandlingen.

Om eventuelt erstatningsansvar for tinglysningsretten anførte Justitsministeren følgende:

For at der vil kunne blive tale om et erstatningskrav for tinglysningsretten, skal der foreligge et ansvarsgrundlag, det vil sige, at der f.eks. skal foreligge et ansvarspådragende forhold med hensyn til rettens organisation, arbejds tilrettelæggelse eller dets udførelse.

Herudover vil det altid bero på omstændighederne i den enkelte sag, om der konkret kan være grundlag for at udbetale erstatning. En lang ekspeditionstid kan således skyldes en lang række forhold i hvert enkelt tilfælde, herunder også forhold som ikke kan tilskrives tinglysningsretten.

Der vil senere i stævningen blive redegjort for de anbringender, der gøres gældende under nærværende sag.

På dette sted skal foreløbig anføres, at det overordnede synspunkt er, at sagsøgte er erstatningspligtig over for enhver, der som følge af indførelsen af digital tinglysning har været udsat for længere sagsbehandlingstid end den sagsbehandlingstid, der ville have været gældende ved tinglysning i det gamle tinglysningssystem. De forhold, der førte til forsinkelser, må betegnes som en ansvarspådragende tilrettelæggelse og organisation, der udløser erstatningspligt. Ud fra de statistiske oplysninger må det antages, at kun et fåtal af de, der blev udsat for forsinkelser i det digitale system, var blevet udsat for en lige så lang eller længere sagsbehandlingstid i det gamle tinglysningssystem. Usikkerhed med hensyn hertil skal ikke komme de borgere, der har lidt tab til skade.

INFORMATIONSMATERIALE OM VENTETIDER

I februar 2010 fremkom fra tinglysningssretten informationsmateriale om ventetider i forbindelse med digital tinglysning ([bilag 165](#)).

Det fremgår af denne information og af de vedhæftede foldere, at man skulle være opmærksom på, at der kunne være ekstra lang ventetid frem til april.

WORKSHOP MED BRUGERE

Domstolsstyrelsen afholdte den 12. februar 2010 en såkaldt workshop. Der foreligger fra Devoteam en rapport vedrørende resultater fra denne workshop ([bilag 166](#)). I denne workshop deltog en række repræsentanter fra brugerne af det digitale tinglysningssystem.

Rapporten behandler ikke decideret de forsinkelser, som havde givet anledning til utilfredshed.

I rapportens afsnit 4 er imidlertid omtale af en række udfordringer om uhensigtsmæssigheder, som forvoldte problemer for brugerne. Herunder blev det anført, at vejledningerne var vildledende og ukorrekte. Man oplevede, at anmeldelser blev afvist, selvom vejledningen var fulgt. Det blev anført, at der var ventetider på sagsbehandlingen i op til 2-3 måneder. Hvis en anmeldelse blev afvist, måtte man forfra og vente yderligere 2-3 måneder. Ved telefoniske henvendelser blev der givet mangelfuld rådgivning og under tiden ukorrekte oplysninger.

AFTALE OM KONVERTERING AF PANTEBREVE

De overvejelser, som er omtalt ovenfor om hjælp fra den finansielle sektor vedrørende digitalisering af papirpantebreve, var genstand for løbende drøftelser fra slutningen af 2009 og de første måneder af 2010. Herunder blev Devoteam inddraget med henblik på forskellige tekniske spørgsmål.

Fra disse drøftelser fremlægges en e-mailkorrespondance af 31. marts 2010 mellem Finansrådet, Søren Sørup Hansen og Adam Wolf ([bilag 167](#)). Endvidere fremlægges en aftale af 6. april 2010 mellem Tinglysningssretten og finanssektoren om konvertering af pantebreve ([bilag 168](#)).

RIGSREVISIONENS UNDERSØGELSE

I løbet af 2010 indledte Rigsrevisionen en undersøgelse vedrørende indførelsen af digital tinglysning. I den forbindelse afgav Domstolsstyrelsen og Justitsministeriet en række oplysninger og besvarelser til Rigsrevisionen. Domstolsstyrelsens og Justitsministeriets oplysninger til Rigsrevisionen er gengivet i Rigsrevisionens beretning af 10. august 2010 (bilag 169) og fremlægges derfor ikke.

Dog fremlægges en skrivelse af 9. juli 2010 fra Justitsministeriet til Rigsrevisionen (bilag 170) som indeholder en berigtigelse af et høringssvar af 11. juni 2010 som kunne forstås sådan, at Domstolsstyrelsen og Justitsministeriet havde forudsat, at byretterne ville kunne bistå Tinglysningssretten i en overgangsperiode.

Af Rigsrevisionens beretning fremgår i øvrigt følgende:

Den organisatoriske forberedelse forud for idriftsættelsen af den digitale tingbog var mangelfuld og var ikke baseret på grundige beregninger af resurser og dimensionering af opgaverne. Domstolsstyrelsens forventning til medarbejderproduktiviteten var urealistisk høj, håndteringen af fuldmagter var ikke tilstrækkeligt forberedt og den fravalgte brugervenlighedstest stillede større krav til, at kvaliteten af vejledningerne var i orden, og at Tinglysningssrettens hotline var velfungerende. Domstolsstyrelsen undervurderede imidlertid disse forhold, hvilket medførte en ophobning af sager og dermed en meget lang sagsbehandlingstid, som havde store konsekvenser for borgere og virksomheder.

Rigsrevisionen konkluderede endvidere, at digitale tinglysningssprojekt var et højrisikoprojekt.

Betingelsen om, at Domstolsstyrelsen skulle spare 200 årsværk til tinglysningssopgaven allerede på tidspunktet for idriftsættelsen af den digitale tingbog og betingelsen om at sætte systemet i værk som et såkaldt "big-bang-projekt" stillede store krav til, at den digitale tingbog skulle fungere optimalt fra start.

Rigsrevisionen konkluderede derfor, at den såkaldte effektiviseringsgevinst var indhøstet for tidligt.

Det fremgår af beretningen, at Justitsministeriet var enig i det principielle synspunkt men ikke i den konkrete sag fandt, at effektiviseringsgevinsten blev høstet for tidligt. Ifølge Justitsministeriet var en trinvis indhøstning af effektiviseringsgevinsten ikke mulig i denne sag, fordi medarbejderne var placeret rundt om i byretterne og derfor ikke kunne anvendes i Tinglysningssretten.

Hertil bemærkede Rigsrevisionen, at Justitsministeriet i samarbejde med Domstolsstyrelsen kunne have sikret yderligere ressourcer til Tinglysningssretten ved at have indgået aftaler om at fastholde nogle af de 200 årsværk i en overgangsperiode.

Om den organisatoriske forberedelse konkluderede Rigsrevisionen, at den var mangelfuld.

Den var ikke baseret på grundige beregninger af ressourcer og dimensionering af opgaverne, hvilket førte til, at man undervurderede omfang og kompleksitet af de opgaver, der skulle løses.

Rigsrevisionen henviser videre til, at man havde en urealistisk forventning til medarbejderproduktiviteten og derfor ikke havde et tilstrækkeligt personaleberedskab.

Rigsrevisionen påpeger videre, at Domstolsstyrelsen og Tinglysningssretten ikke forberedte håndteringen af fuldmagter, herunder dimensionerede behovet for ressourcer til håndteringen af fuldmagter.

Rigsrevisionen kritiserer videre vejledningerne i brugen af systemet som mangelfulde samt at hotline-funktionen ikke havde tilstrækkelig ressourcer og kompetencer til at håndtere henvendelser fra brugerne.

KAMMERADVOKATENS UDTALELSE

I begyndelsen af 2010 havde Domstolsstyrelsen anmodet Kammeradvokaten om at vurdere, om den forlængede sagsbehandlingstid ved overgangen til digital tinglysning kunne udløse erstatningskrav mod Staten. Kammeradvokaten fremkom den 14. september 2010 med en udtalelse ([bilag 171](#)).

Det fremgår af indledningen, at Domstolsstyrelsen særligt havde bedt Kammeradvokaten undersøge Tinglysningssrettens behandling af sager om konvertering af papirbaserede pantebreve til digitale pantebreve (de såkaldte konverteringssager). Det fremgår endvidere, at Kammeradvokaten ikke foretog en selvstændig undersøgelse af det faktiske forløb, bortset fra forløbet vedrørende konverteringssagerne.

Kammeradvokatens konklusion om, at der ikke er erstatningspligt, tager navnlig afsæt i, hvorvidt der er foretaget fejl disponeringer i forbindelse med konvertering af pantebreve. Man må læse udtalelsen sådan, at forsinkelserne især kunne henføres til, at tinglysningssretten måtte bruge ressourcer på anmodninger fra den finansielle sektor om konvertering af pantebreve.

På side 190 fremgår videre følgende:

Det forekommer nu i tilbageblik ret klart, at det var en fejl, at Tinglysningssretten ekspederede de pantebreve, der ikke hastede, og det kan ikke udelukkes, at de meget lange sagsbehandlingstider omkring årsskiftet i det væsentlige kunne være undgået, hvis retten allerede fra sidste i september eller engang i oktober havde foretaget den prioritering, som blev fortaget i januar 2010.

Kammeradvokaten overvejede herefter, om Tinglysningssretten på et væsentligt tidligere tidspunkt end mødet end et møde i Justitsministeriet den 17. december 2009 måtte indse, at den fortsatte

masseekspektion af pantebreve ville indebære uacceptabelt lange sagsbehandlingstider for alle andre manuelt behandlede anmeldelser, som hastede mere.

I den samlede vurdering anfører Kammeradvokaten, at Domstolsstyrelsen ikke havde sikret og dokumenteret en tilstrækkelig kvalitet i beregningerne af kapacitetsbehovet, og formentlig af den grund heller ikke havde været tilstrækkelig opmærksom på, hvor sårbar det digitale tinglysningsprojekt var som følge af, at man baserede sig på en forståelse med pengeinstitutterne om konvertering af pantebreve.

Kammeradvokatens overvejelser om erstatningspligt gennemgår i øvrigt en række forhold om ansvarspådragende fejl i indkøringsperioden, stillingtagen til enkelte konkrete sager m.m.

Overvejende ser det ud til, at Kammeradvokaten finder, at de generelle forsinkelser var den finansielle sektors skyld, fordi den finansielle sektor indsendte pantebreve til konvertering til det digitale system, og at Tinglysningsretten derfor måtte bruge ressourcer på disse sager, hvilket igen bevirkede forsinkelser med behandling af andre sager.

Kammeradvokaten beskriver også Tinglysningsrettens praksis om at udtage pantebreve, der var markeret som hastende, som derfor blev konverteret straks, mens andre pantebreve uden nærmere undersøgelse blev henlagt til senere behandling. Kammeradvokaten kritiserer, at denne praksis ikke var gjort offentlig tilgængelig. Kammeradvokaten mener dog ikke at det skal udløse erstatning, selvom Kammeradvokaten vurderer dette som en fejl, der er ansvarspådragende. Ifølge Kammeradvokaten var det pengeinstitutternes skyld, fordi pengeinstitutterne kunne have udnyttet adgangen til selv at konvertere papirpantebreve til digitale pantebreve. Kammeradvokaten mener, at pengeinstitutternes angivelige forsømmelse skal belastes pengeinstituttets kunde, således at der heller ikke på dette punkt kan blive tale om erstatning.

ANBRINGENDER

Til støtte for den nedlagte påstand gøres det gældende, at der påhviler staten erstatningspligt over for enhver, der har lidt tab som følge af de dispositioner, som Tinglysningsretten, Domstolsstyrelsen, Justitsministeriet eller andre offentlige myndigheder har truffet i forbindelse med indførelsen af digital tinglysning, hvis disse tab kunne være undgået ved en anderledes og mere hensigtsmæssig tilrettelæggelse.

Ved gennemførelse af større offentlige projekter til gavn for det almene, vil der i sagens natur kunne opstå negative virkninger for nogle borgere og virksomheder uden at dette skal udløse erstatningspligt. Hvis projektet imidlertid gennemføres på en måde, der indebærer en forøget risiko for negative virkninger, som kunne undgås ved en anderledes og mere hensigtsmæssig tilrettelæggelse, bør det udløse erstatningspligt for de, der lider tab, som i rimelighed kunne være undgået.

Gennemførelse af et større offentligt it-projekt, der berører en væsentlig samfundsinstitution, hvis funktion har afgørende betydning for borgere og virksomheder, må i den forbindelse sammenlignes med større anlægsarbejder og lignende, der ved deres gennemførelse indbefatter risici for skade på omgivelserne.

Retspraksis har fastslået, at der for sådanne større anlægsarbejder gælder en regel om risikoansvar, således at det udløser erstatningspligt hvis projektet gennemføres på en måde, der indebærer risiko for skadevirkninger. Det gælder selvom der ikke kan påvises egentlige fejl eller forsømmelse.

Ud fra det ovenfor anførte gøres det gældende, at Staten ifalder erstatningspligt over for enhver, der har været udsat for tab som følge af forsinkelser forårsaget af indførelsen af den digitale tinglysning - hvad enten forsinkelserne er opstået forud for idriftsættelsen eller efter idriftsættelsen - hvis det må lægges til grund, at de pågældende forsinkelser ikke ville være indtruffet i det gamle tinglysningsystem.

Til yderligere støtte for, at der må gælde et sådant risikoansvar, henvises til, at beslutningstagernes fokus - som det er påvist ovenfor - til stadighed var indhøstning af økonomiske gevinster ved at gennemføre personalereduktioner. Sammenlignet med de økonomiske gevinster, som projektet tilstræbte og har opnået for staten - indenfor et område, hvor staten i forvejen oppebærer betydelige indtægter gennem opkrævning af tinglysningsafgifter - er den økonomiske belastning ved at betale erstatning til de borgere og virksomheder, der har lidt tab som i konsekvens af de valg, der blev foretaget af statens repræsentanter ved indførelse af digital tinglysning, af relativ underordnet betydning.

I den forbindelse bør der også tages hensyn til, at borgere og virksomheder ikke har noget valg, idet kun det tinglysningsystem, som staten driver, står til rådighed. Som det fremgår af stævningens indledning overvejedes en privatisering, men det blev afvist af Tinglysningsudvalget.

Det gøres yderligere gældende, at der i forbindelse med indførelsen af digital tinglysning er begået egentlige ansvarspådragende fejl og udvist egentlig ansvarspådragende forsømmelse, således at der også er grundlag for at dømme staten til at betale erstatning på grundlag af culpereglen.

I den forbindelse gøres det gældende, at Staten i forhold til de borgere, der tilmelder sig gruppesøgsmålet, hæfter for de fejl, der måtte være begået af CSC Danmark A/S, Devoteam Consulting eller andre der var antaget af Domstolsstyrelsen til at bistå med projektets indførelse.

Såfremt retten måtte være enig i Kammeradvokatens betragtninger om, at den finansielle sektor, advokater eller andre professionelle brugere af det digitale tinglysningsystem har handlet på en måde, der er egnet til at udløse erstatningsansvar, ændrer dette ikke ved at sagsøgte skal betale erstatning til de, der tilmelder sig gruppesøgsmålet. I så fald gælder alene, at der er flere solidarisk erstatningspligtige. Den der er berettiget til erstatning, kan frit vælge at holde sig til enhver af de solidarisk erstatningspligtige.

Kammeradvokatens udtalelse til Domstolsstyrelsen viser, at sagsøgte formentlig vil støtte sig til synspunkter om, at der ikke er noget retskrav om tinglysning inden for 10 dage, og at en overskridelse af fristen derfor ikke i sig selv udløser erstatning. Hertil bemærkes følgende:

De statistiske oplysninger, der er gengivet ovenfor, viser med megen stor tydelighed, at indførelsen af digital tinglysning betød en markant forøgelse af sagsbehandlingstiden i forhold til det gamle system for de sager, der i det ny system blev udtaget til manuel behandling. I sagens natur har det her ingen betydning, om et stort antal blev automatisk behandlet og dermed blev ekspederet hurtigere. Hvad der under denne sag har betydning er, hvorledes de der tilmelder sig gruppesøgsmålet, ville have været stillet i det gamle system sammenlignet med den behandling de blev udsat for i det ny system.

Det gøres gældende, at de statistiske oplysninger med stor sikkerhed understøtter, at de der tilmelder sig gruppesøgsmålet, ved tinglysning i det gamle system havde været markant bedre stillet i forhold til det, som de blev udsat for i det ny system.

Endvidere gøres det gældende, at eventuel usikkerhed om, hvorvidt enkelte af de tilmeldte tilfældigvis måtte befinde sig i en retskreds, der tilfældigvis i en kortere eller længere periode havde sagsbehandlingstider, der oversteg sagsbehandlingstiden for sager til manuel behandling under det ny system, skal falde sagsøgte til skade.

Det vil stemme godt med erstatningsrettens almindelige udgangspunkt om, at såfremt der er påvist et ansvarsgrundlag for en skadevolder, er det skadevolderen, der har bevisbyrden, hvis skadevolderen vil søge at gøre gældende, at der trods ansvarsgrundlaget af en eller anden grund alligevel ikke skal betales erstatning.

I øvrigt viser de statistiske oplysninger, at tinglysningstiden i de fleste retskredse i årene forud for indførelsen af det digitale tinglysningssystem i bred almindelighed blev afviklet inden for 10 dage. Det understøtter det ovenfor anførte synspunkt om, at der ikke skal tages hensyn til, om der i enkelte retskredse i kortere eller længere perioder måtte have været en længere sagsbehandlingstid.

Sagsøgerens synspunkt er således i mindre grad, at det automatisk udløser erstatningspligt, hvis ordensforskriften om tinglysning inden for 10 dage ikke er blevet overholdt, men rettere at denne 10-dages periode udgør et rimeligt målepunkt i forhold til det, der skal udløse erstatning i den foreliggende sag. Det kan nemlig godtgøres, at de tilmeldte til gruppesøgsmålet med stor sandsynlighed ved tinglysning i det gamle tinglysningssystem havde opnået tinglysning inden for 10 dage.

Ligeledes kan det godtgøres, jf. herved sagsfremstillingen ovenfor, at det mageligt kunne have ladet sig gøre at indføre digital tinglysning på en måde, der ikke havde forringet mulighederne for at opnå tinglysning inden for 10 dage.

Til de synspunkter, som er fremført i Kammeradvokatens udtalelse om uhensigtsmæssig brug af det digitale tinglysningssystem, f.eks. gennem den finansielle sektors konvertering af pantebreve, advokaters brug af fuldmagter i stedet for digital signatur, brug af systemet på en fejlagtig måde, der udløste forsinkelser m.m. bemærkes følgende:

Som det fremgår af Rigsrevisionens konklusioner var brugervenligheden, vejledningerne og mulighederne for hjælp via Tinglysningssystemets hotline kritisable. Det konkluderes af Rigsrevisionen, at tilrettelæggelsen af de nævnte forhold var mangelfuld. På den baggrund må det afvises, at sagsøgte under denne sag kan kræve sig frifundet med henvisning til, at advokater, ejendomsmæglere og andre professionelle brugere brugte systemet uhensigtsmæssigt.

Tilsvarende gælder det, hvis man vil undskylde sig med, at advokater og andre professionelle ved at bruge fuldmagtsordningen har belastet Tinglysningssystemet unødigt, eller man vil undskylde sig med, at den finansielle sektor ved at konvertere pantebreve har belastet Tinglysningssystemet unødigt.

Man valgte at disponere med bestemte funktioner og muligheder i det digitale tinglysningssystem. Brugere af systemet - herunder advokater, ejendomsmæglere og den finansielle sektor - må herefter være berettiget til at anvende de funktioner, som var stillet til rådighed i det digitale tinglysningssystem.

Den omstændighed, at beslutningstagerne bag systemet ikke havde dimensioneret systemet hensigtsmæssigt, havde undervurderet interessen for at bruge de udbudte funktioner og havde fejlvurderet konsekvenserne af at systemets brugere benyttede systemet som forudsat, kan ikke påberåbes som begrundelse for, at der ikke foreligger erstatningspligt.

FORSLAG TIL SAGENS BEHANDLING

Grupperepræsentanten er på det rene med, at forberedelsen og hovedforhandlingen i et gruppesøgsmål som det foreliggende - hvor der skal tages stilling til gennemførelsen af et af de største offentlige it-projekter gennem tiderne - stiller særlige udfordringer til en hensigtsmæssig tilrettelæggelse.

De følgende bemærkninger om forslag til sagens tilrettelæggelse kan i sagens natur kun være foreløbige, idet det vil være hensigtsmæssigt, at sagens videre forløb tilrettelægges under et udvidet forberedende retsmøde, når sagsøgte har haft lejlighed til at afgive svarskrift.

I første række er det hensigtsmæssigt, hvis Københavns Byret, hvortil nærværende stævning er indgivet, forholdsvis tidligt tager stilling til sagsøgerens begæring om, at sagen skal henvises til Sø- og Handelsretten. Hvis sagen henvises, er det nemlig bedst, at de videre drøftelser om sagens tilrettelæggelse sker for Sø- og

Handelsretten. Sagsøgeren foreslår derfor, at der med det samme gives sagsøgte en frist til stillingtagen til sagsøgerens begæring om henvisning, således at det hurtigt kan afklares, om sagen skal henvises til Sø- og Handelsretten.

Når henvisningsspørgsmålet er afklaret, og når sagsøgte har afgivet svarskrift, bør sagens tilrettelæggelse drøftes på et særligt forberedende retsmøde, herunder med henblik på at reservere de retsdage, der skal afses til sagens hovedforhandling.

Sagsøgeren må reservere sig adgang til at fremsætte begæring om, at der indhentes en sagkyndig erklæring fra én eller flere personer, der er kyndige med hensyn til gennemførelse af større it-projekter. Ligeledes må sagsøgeren reservere sig adgang til at begære, at retten udvides med sagkyndige dommere. Indtil sagsøgte har afgivet svarskrift, kan det ikke endeligt afgøres, om sagens afgørelse fordrer et it-kyndigt bidrag i form af en sagkyndig udtalelse eller i form af it-kyndige dommere.

I forbindelse med det forberedende retsmøde, som er foreslået ovenfor, skal i sagens natur også tilrettelægges en ramme for gruppespørgsmålet og en frist for tilmelding. Sagsøgeren foreslår, at dette sker i samme retsmøde, hvor der sættes frist for sagsøgtes svarskrift, afsættes et tidspunkt for hovedforhandlingen m.v., således at tiden bruges bedst muligt.

Grupperepræsentanten foreslår, at sagens forberedelse ikke stilles i bero på udløbet af fristen for tilmelding, men fortsættes sideløbende med tilmeldingen.

Bevisførelsen under sagens hovedforhandling vil ikke endeligt kunne fastlægges, før der foreligger svarskrift. Der kan dog allerede nu gives en skitse for den nødvendige bevisførelse, tidsforbruget m.m.:

1. Der bør afsættes tid til en forelæggelse af sagens væsentlige dokumenter. Under hensyn til omfanget af bilag, herunder muligheden for at sagsøgte supplerer med yderligere bilag, skal der formentlig afsættes 2-3 dage til en præsentation og forelæggelse af sagen. Det er sagsøgerens forslag, at parternes advokater i fællesskab udarbejder en ekstrakt med de væsentlige passager fra sagens bilag for dermed at koncentrere sagens forelæggelse.
2. I løbet af sagens forberedelse vil grupperepræsentanten præsentere et antal enkeltstående sager med hensyn til enkeltpersoner, der har tilmeldt sig gruppespørgsmålet. Under hovedforhandlingen bør afsættes tid - formentlig en dag til præsentation af sådanne enkeltstående tilfælde, herunder med afhøring af de involverede medlemmer af gruppen.
3. Derudover bør der under hovedforhandlingen afsættes tid til afhøring af de personer, der var involverede i de væsentlige dispositioner. Dette vil i hvert fald indbefatte, at Adam Wolf og Søren Sørup Hansen skal afgive forklaring. Derudover må det påregnes, at Lars Anker fra Devoteam

Consulting samt én eller flere repræsentanter fra CSC Danmark A/S skal afgive forklaring. Det må påregnes, at der skal afsættes 2-3 dage til denne del af bevisførelsen.

4. Endelig må det forudses at der skal afhøres repræsentanter for de professionelle brugere, herunder repræsentanter for advokatstanden, ejendomsmæglerbranchen og den finansielle sektor. På dette punkt kan der blive tale om at belyse de professionelle brugeres problemer med den daglige brug af det digitale tinglysningssystem i tiden efter dets indførelse samt at afhøre repræsentanter for brancherne i relation til de overordnede spørgsmål om samarbejde om vejledninger, brug af fuldmagter, konvertering af pantebreve m.m. Det skønnes, at der til denne del af hovedforhandlingen skal afsættes 2-3 retsdage.
5. For så vidt angår procedure, skal der formentlig reserveres 2 dage.

København, 12. august 2011
Samuelsson Neugebauer & Partnere

Morten Samuelsson

BILAG

Dato	Titel	Bilag
28.03.2011	Skrivelse fra Civilstyrelsen om fri proces	1
30.03.2011	Skrivelse fra Københavns Byret om beskikkelse	2
06.06.2006	Betænkning nr. 1461 om tinglysning	3
13.08.2004	Notits fra tinglysningsudvalgets sekretariat	4
29.11.2004	E-mail fra Jens Magleby, Deloitte Consulting	5
05.12.2004	Intern meddelelse fra Niels Juhl, Domstolsstyrelsen	6
10.12.2004	Udkast til notat af 10. december 2004 udarbejdet af Niels Juhl, Domstolsstyrelsen, om konsekvenser af en ændret organisering af tinglysningen	7
25.02.2005	Devoteam: Projektplan om realisering af elektronisk tinglysning	8
07.04.2005	Skrivelse fra Domstolsstyrelsen til Finansministeriet	9
08.04.2005	Skrivelse fra Domstolsstyrelsen til Justitsministeriet	10
19.04.2005	Devoteam: Beskrivelse af løsningskoncept for e-TL	11
25.04.2005	Henvendelse fra dommeren i Vejle	12
17.05.2005	E-mail fra Domstolsstyrelsens direktør, Bent Carlsen	13
14.06.2005	Notat fra Domstolsstyrelsen om den fremtidige organisering af tinglysningen	14
15.06.2005	Skrivelse fra Domstolsstyrelsen til Justitsministeriet	15
23.06.2005	Skrivelse fra Domstolsstyrelsens direktør til justitsminister Lene Espersen	16
16.11.2005	Notits fra Domstolsstyrelsens ny direktør, Adam Wolf til Justitsministeriet	17
23.01.2006	Domstolsstyrelsens høringssvar vedrørende udkast til lovforslag om en politi- og domstolsreform	18
15.03.2006	Udtalelse fra Domstolsstyrelsen	19
20.03.2006	Devoteam: Risikoanalyse af projekt til indføring af elektronisk tinglysning (e-TL)	20

24.04.2006	intern opdatering i Domstolsstyrelsen	21
18.05.2006	Referat af møde i Tinglysningssudvalget	22
12.06.2006	Notat fra Domstolsstyrelsens uddannelses- og udviklingssektion	23
30.06.2006	Notat fra Domstolsstyrelsen om fastholdelses- og fratrædelsesordning på tinglysningssområdet	24
21.11.2006	Opdateret risikoanalyse fra Devoteam	25
23.11.2006	Møde i projektgruppen	26
07.12.2006	Bilag til aktstykke vedrørende digital tinglysning	27
Uden dato	Notat vedrørende organisering af projekt vedrørende digitalisering af tinglysningen	28
08.01.2007	Referat af leverandørstyregruppemøde	29
15.01.2007	Referat af projektledelsesmøde	30
05.02.2007	Referat af leverandørstyregruppemøde	31
04.06.2007	Referat af leverandørstyregruppemøde	32
14.06.2007	Opdateret risikoanalyse fra Devoteam	33
29.06.2007	Orienterende aktstykke fra Justitsministeriet til Finansudvalget	34
06.08.2007	Referat af leverandørstyregruppemøde	35
12.09.2007	Skrivelse fra Finansrådet og Realkreditrådet til Adam Wolf, Domstolsstyrelsen	36
16.09.2007	Skrivelse fra CSC Danmark A/S til Adam Wolf	37
20.09.2007	Udkast til aktstykke vedrørende tinglysning	38
28.09.2007	Skrivelse fra Domstolsstyrelsens direktør til direktør Ane Arnth Jensen, Realkreditrådet	39
05.10.2007	Overbragt skrivelse fra Finansrådet og Realkreditrådet til Domstolsstyrelsens direktør	40
15.10.2007	Skrivelse fra Finansrådet og Realkreditrådet til Domstolsstyrelsens direktør	41
12.10.2007	Referat fra brugergruppemødet vedrørende digital tinglysning	42
15.10.2007	Notat om forsinkelser vedrørende udvikling af tinglysningssystemet	43

31.10.2007	Referat af projektledelesmøde	44
05.11.2007	Referat af projektledelesmøde	45
02.11.2007	Fælles beslutningsnotat	46
26.11.2007	Referat af leverandørstyrergruppemøde	47
27.11.2007	Aktstykke med anmodning om Finansudvalgets tilslutning til at udsætte digitaliseringen af tinglysningen	48
21.12.2007	Risikolog	49
07.01.2008	Referat af projektledelesmøde	50
21.01.2008	Referat af leverandørstyrergruppemøde	51
23.01.2008	Domstolsstyrelsens bidrag til Justitsministerens besvarelse af spørgsmål 2 og 3 fra Finansudvalget om tinglysningssprojektet	52
21.01.2008	Statusrapport til styrergruppen	53
15.02.2008	Statusrapport til styrergruppen	54
18.02.2008	Referat af styrergruppemøde	55
04.04.2008	Beredskabsplan version 1.1	56
28.04.2008	Referat af møde i brugergruppen	57
05.05.2008	Referat af leverandørstyrergruppemøde	58
09.06.2008	Referat af leverandørstyrergruppemøde	59
04.06.2008	Skrivelse fra Finansrådet og Realkreditrådet til Adam Wolf, Domstolsstyrelsen	60
12.06.2008	Skrivelse fra Domstolsstyrelsen til Finansrådet og Realkreditrådet	61
19.08.2008	Skrivelse fra Adam Wolf, Domstolsstyrelsen	62
04.07.2008	Redegørelse fra Søren Sørup Hansen til byretspræsidenterne for den nye implementeringsplan for det digitale tinglysningssystem	63
11.08.2008	Referat af møde i leverandørstyrergruppen	64
11.08.2008	Agenda til styrergruppemøde	65
24.08.2008	Udkast til beredskabsplan	66
01.09.2008	Referat af møde i brugergruppen	67

01.09.2008	Oplæg til agenda fra CSC Danmark A/S til styregruppemøde	68
01.09.2008	Referat af styregruppemøde	69
15.09.2008	Referat af leverandørstyregruppemøde	70
15.09.2008	Aktstykke vedrørende udvikling af det ny tinglysningssystem	71
10.10.2008	Fortroligt notat fra Domstolsstyrelsen til Justitsministeriet om eventuel udskydelse af idriftsættelsen af den digitale tinglysning	72
27.10.2008	Referat af leverandørstyregruppemøde	73
28.10.2008	Notat fra Domstolsstyrelsen om udskydelse af den digitale tinglysnings ikrafttræden	74
30.10.2008	Aftale mellem Domstolsstyrelsen, CSC Danmark A/S, Realkreditrådet og Finansrådet om en ny plan for implementering af den digitale tingbog	75
31.10.2008	Internt notat fra Domstolsstyrelsen til Justitsministeriet omhandlede forskellige spørgsmål, som Finansministeriet havde stillet om projektets forsinkelse	76
03.11.2008	Møde i brugergruppen	77
07.11.2008	Udkast til aktstykke fra Domstolsstyrelsen til Justitsministeriet	78
12.11.2008	Information fra Adam Wolf	79
12.11.2008	Notat om udgifter ved udskydelse af idriftsættelsen	80
10.11.2008	Agenda til styregruppemøde	81
17.11.2008	Referat af leverandørstyregruppemøde	82
01.12.2007	Referat af projektledelesmøde	83
16.12.2008	Justitsministeriets besvarelse af spørgsmål om den høje risikovurdering	84
02.01.2009	Notat om gradvis idriftsættelse	85
13.01.2009	Notat fra Søren Sørup Hansen om personalenormering	86
19.01.2009	E-mail fra Jens Pilegaard Sonne til bl.a. Adam Wolf.	87
19.01.2009	Agenda til styregruppemøde udarbejdet af Ulla Tonne, CSC Danmark A/S.	88
26.01.2009	Referat af styregruppemøde	89
23.02.2009	Fra Ulla Tonne, CSC Danmark A/S, foreligger en agenda til	90

	styregruppemøde	
09.03.2009	Agenda til styregruppemøde fra CSC Danmark A/S, Ulla Tonne,	91
09.03.2009	Referat af leverandørstyregruppemøde	92
20.03.2009	Dagsorden for møde i ”taskforce”	93
23.03.2009	Referat af leverandørstyregruppemøde om om dårlig datakvalitet.	94
03.04.2009	Skrivelse fra Justitsministeriets departementschef til direktør Karsten Beltoft, Realkreditforeningen	95
20.04.2009	Oplæg fra Domstolsstyrelsen om hvorledes man havde til hensigt at oplyse borgere og presse samt professionelle brugere og myndigheder om indførelsen af digital tinglysning	96
24.04.2009	Agenda til styregruppemøde fra CSC Danmark A/S	97
27.04.2009	Referat af leverandørstyregruppemøde	98
13.05.2009	E-mail fra chefkonsulent Jens Pilegaard Sonne, Domstolsstyrelsen, til Søren Sørup Hansen	99
15.05.2009	E-mailkorrespondance mellem Ulla Tonne og Søren Sørup Hansen	100
18.05.2009	Aktstykke til Finansudvalget	101
20.05.2009	Agenda til styregruppemøde	102
25.05.2009	Dagsorden fra møde i taskforce-gruppen	103
04.06.2009	Agenda til styrgruppemøde	104
08.06.2009	Referat af leverandørstyregruppemøde	105
10.06.2009	Notat fra Søren Sørup Hansen til brugergruppen vedrørende overgangsproblemer og løsningen på disse	106
11.06.2009	E-mail fra Adam Wolf til CSC Danmark A/S’ direktør	107
15.06.2009	Handlingsplan med hensyn til support af fælles test	108
15.06.2009	Referat af projektledelesmøde	109
22.06.2009	Referat af styregruppemøde	110
24.06.2009	”Kommunikationsmaterialer”	111
24.06.2009	E-mailkorrespondance om tinglysningsberedskab	112
25.06.2009	Referat af møde i brugergruppen	113

30.06.2009	Vejledning fra Tinglysningssretten	114
02.07.2009	E-mail fra e-nettets direktør	115
03.07.2009	Skrivelse fra Realkreditforeningen, Finansrådet og Realkreditrådet	116
20.07.2009	Skrivelse fra Domstolsstyrelsen til den Finansielle sektor	117
15.07.2009	Skrivelse fra Domstolsstyrelsen til CSC Danmark A/S om overtagelsesprøve	118
06.07.2009	Referat af styregruppemøde	119
08.07.2009	Referat af møde i testsekretariatet	120
15.07.2009	Referat af ekstraordinært møde i styregruppen	121
27.07.2009	Referat af møde i styregruppen	122
10.08.2009	Referat af møde i styregruppen	123
17.08.2009	Referat af møde i styregruppen	124
24.08.2009	Referat af møde i styregruppen	125
28.08.2009	Devoteams vurdering af overtagelsesprøven	126
28.08.2009	Beredskabsplan	127
18.08.2009	Notat fra Devoteam om afvigelser	128
31.08.2009	Referat af møde i styregruppen	129
07.09.2009	Skrivelse fra Domstolsstyrelsen til CSC Danmark A/S om idriftsættelse	130
12.09.2009	E-mail fra Søren Sørup Hansen til styregruppen	131
14.09.2009	Referat af møde i styregruppen	132
28.09.2009	Referat af møde i styregruppen	133
02.10.2009	E-mail fra Devoteam til imødegåelse af kritik	134
07.10.2009	Skrivelse fra den finansielle sektor	135
16.10.2009	Skrivelse fra Lars Lindenchrone Petersen	136
19.10.2009	Referat af møde i brugergruppen	137
21.10.2009	Notat fra Devoteam om situationen i Tinglysningssretten	138

23.10.2009	Status fra CSC Danmark A/S	139
26.10.2009	Referat af møde i styregruppen	140
09.11.2009	Notat fra Søren Sørup Hansen om sager til manuel behandling	141
11.11.2009	Skrivelse fra Domstolsstyrelsen til CSC Danmark A/S	142
12.11.2009	Skrivelse fra Ministeriet for Videnskab og Teknologi og Udvikling til Domstolsstyrelsen	143
23.11.2009	Referat af møde i pantebrevsgruppen	144
26.11.2009	E-mail fra Adam Wolf til Søren Sørup Hansen	145
11.12.2009	Problemkatalog	146
11.12.2009	Statistik for uge 48 i 2009	147
14.12.2009	Handlingsplan	148
14.12.2009	Referat af møde i brugergruppen	149
15.12.2009	Skrivelse fra den finansielle sektor	150
15.12.2009	Skrivelse fra Landbrug & Fødevarer	151
15.12.2009	Notat fra Dansk Ejendomsmæglerforening om problemkataloget	152
15.12.2009	Notat fra den finansielle sektor om problemkataloget	153
29.12.2009	Notat om den finansielle sektors muligheder for at bistå Tinglysningssretten	154
13.01.2010	Handlingsplan for nedbringelse af sagsbunker	155
14.01.2010	Oversigt vedrørende fejl, mangler og kritikpunkter i indkøringsperioden	156
15.01.2010	Notat fra Domstolsstyrelsen om status	157
20.01.2010	Skrivelse fra Domstolsstyrelsen til Landbrug & Fødevarer	158
26.01.2010	Ekspeditionstiderne i perioden 1996 til 2009	159
28.01.2010	Statistik for manuelt behandlede sager	160
04.03.2010	Oplysning til Finansudvalget om ventetider ved tinglysning indenfor seneste 10 år	161
23.03.2010	Opgørelse om sager anmeldt til tinglysning, men ej behandlet	162
Uden dato	Henvendelser fra borgere	163

01.02.2010	Justitsministerens redegørelse til Finansudvalget	164
Uden dato	Informationsmateriale fra februar 2010 om ventetider	165
12.02.2010	Rapport om workshop	166
31.03.2010	E-mailkorrespondance mellem Finansrådet, Søren Sørup Hansen og Adam Wolf	167
06.04.2010	Aftale med den finansielle sektor om konvertering af pantebreve	168
10.08.2010	Beretning fra Rigsrevisionen	169
09.07.2010	Skrivelse fra Justitsministeriet til Rigsrevisionen	170
14.09.2010	Udtalelse fra Kammeradvokaten	171